

Nordomblad

November 2006

nordom

studievereniging
scandinavistiek

In dit blad vind je:

Bifald for København
Michal van Zelm

Dei 5 platene ein burde ha
Diederik Masure

Ole Bull
Nittenhundertallets superstjerne
Jeanne van Tol

Interview met Morten Ramsland
Daša Zidar en Lars Zwemmer

Det svenska musikundret
Sarah Plunkett

Att vänta
Truuske Smits

Nordom prijswoordzoeker

Mr Flower Power is bijna jarig
Nicolette van Neer

Krauka
Krauka

Døren i lyden
Steffen Baunbæk Pedersen

Et lys i mørket?
C.V. Jørgensen: Sæsonen er slut
Anders Bay

Midden in een muzikaal sprookje..
Marga van der Pol

Sommerferie? Tag på højskole!
Jacobien Wientjes

Cornelis Vreeswijk, Zweedse dichter uit IJmuiden
Hans Westin

Idolen
An Duits

Interview met Anders Bay
Nicolette van Neer en Lars Zwemmer

Komende Nordom activiteiten

Aansteken van de lichtjes in de Zweedse kerstboom

Thank you for the music
ABBA

Voorwoord

Een vrolijke noot op de voorkant van het dikste nummer ooit. Nooit eerder zoveel tekst in het blad en nooit eerder zoveel leden. Nog even doorzetten en we halen de honderd voor het einde van het jaar. Maar wij moeten helaas ook een kritische noot kraken: nog nooit eerder zo weinig interesse van de leden voor onze activiteiten. Ja! En nu? Wat moeten wij hier als bestuur mee? Gewoon enthousiast doorgaan met organiseren? En dan maar zien of we wat opkomst betreft weer een crescendo kunnen bereiken? Of toch moduleren naar een andere toonsoort? Na de wanhoopsborrel afgelopen mei zijn we als het ware 'da capo' begonnen, zouden we dan nu al 'fine' bereikt hebben? Aan het bestuur ligt het niet, wij willen de compositie graag in 'allegro' voortzetten. We hopen dan ook zoveel mogelijk leden op ons Jul(e)bord (15 december) te verwelkomen, zodat we dan misschien eindelijk kennis kunnen maken met de nieuwe leden.

Het bestuur

Bifald for København

- Michal van Zelm

Måske er der kun få af jer Nordomblad-læsere der ved det, men også i år er der nogen som har vovet det store spring, og som nu repræsenterer den Amsterdamske del af Nederlændenes skandinavister – i den dejlige by København. Jeg håber at jeg vil gøre mig værdig til at opfylde den rolle, selv om jeg først og fremmest anser denne studierejse som noget jeg gør i egenskab af filosofistuderende. Men så er det danske indhold i den alligevel ikke at foragte. For i disse ni måneder drejer det sig for mig frem for alt om at studere Søren Kierkegaards tanker.

Allerførst vil jeg takke enhver som har hjulpet mig med at muliggøre mit ophold i København, især Anders Bay, men også Hanne Janssen og alle de andre, som jeg har snakket med under forberedelserne til denne rejse. Det hele har været en god og lærerig erfaring, allerede inden jeg tog af sted. Jeg synes vi skandinavister må være glade for den meget venlige, men samtidig særligt effektive arbejdsatmosfære som hersker på fakultetet.

Men selve rejsen, den begyndte lidt før semestrets start, da jeg den 22. august tog nattoget til København. Det var første gang at jeg skulle se denne by, som er centrum for aktivitet i Kierkegaard-forskning. Jeg glædede mig meget til dét jeg havde i udsigt: at læse på KU, men især at få en studieplads på Søren Kierkegaard Forskningscenteret (SKC). Da jeg skrev dem en ansøgning, hvori jeg fortalte om min særlige interesse, viste de sig at være meget gæstfrie og de stillede mig uden videre en arbejdsplads til rådighed. Naturligvis var jeg ikke desto mindre lidt spændt på, om jeg ville føle mig godt til rette dér, eftersom SKC jo er basen for nogle af de kendte Kierkegaard-forskere som fx. Niels Jørgen Cappelørn, Bruce Krimmse, Jon Stewart og Joakim Garff.

Før semestrets start, og før jeg ville introducere mig på forskningscenteret, mente jeg at det var en god idé at reservere en uge til lidt 'kulturchock' – og noget musik måske. Men jeg må sige at jeg blev lidt skuffet hvad det første angår: sjældent vidste jeg mig konfronteret med en nationalkarakter som har så meget i slægt med den nederlandske! Jo, måske har man lidt mere orden på tingene end i vores hjemland, og der findes naturligvis mange sjove forskelle i de små detaljer, men egentligt følte jeg mig hjemme med det samme. Så kunne jeg med ét gå i gang med det andet af vores temaer: musik!

**“Da jeg under applausen kom lidt til mig selv,
kom chokket alligevel.”**

Det viste sig, at Radiohusets Koncertsal havde sat lidt Sjostakovitj på programmet, på falderebet af den store russiske komponists hundredene fødselsår. Salen var helt i orden, og selv om man ikke kan sammenligne RSO med KCO, gjorde opførelsen af den mørke 'Babi Jar'-symfoni alligevel et overvældende indtryk på mig. Men hvad skete der så, da de sidste toner havde klinget ud? Da jeg under applausen kom lidt til mig selv, kom chokket alligevel. Lidt efter lidt forvandlede den diffuse lyd sig til en sand klapsalve: i takt! Jeg kunne ikke andet end at bryde ud i latter: det indtraf i mig som en fysisk nødvendighed. Jeg håber ikke at dirigenten, som jeg på grund af den udmærkede studenterrabatordning kiggede direkte i øjnene, følte sig alt for fornærmet.

Også i dagliglivet kan man finde meget musik i København. Der findes gademusikanter fra hele Europa, og tæt ved Det Teologiske Fakultet i Købmagergade endda en amerikansk. I de solfyldte efterårsdage kom der tidligt om morgenen en stor afroamerikaner med sit piano på en elektrisk gaffelvogn, for at fylde gaden med dejlig musik. Nu, mens jeg sidder på kontoret i Vartov, som rummer SKC, hører jeg flere gange i timen Rådhusårnets lyse melodi. Og når man endeligt er blevet træt af al den menneskenes sindrighed er Øresund altid nær.

På SKC føler jeg i imidlertid at være faldet godt på plads, selv om jeg er mig bevidst om at jeg som BA-studerende indtager en særstilling blandt alle forskerene og ph.d.erne. Der organiseres ofte seminarer og hver anden uge er der en læsegruppe. I øjeblikket er vi i gang med Kierkegaards såkaldte *Philosophiske Smuler*, og nogle gange er det ikke kun klargørende at drøfte de mange problemer som værket indeholder, men endda lidt opbyggende – og det var jo måske hele hans mening!

Dei 5 platene ein burde ha

- Diederik Masure

Sidan dette nummeret i Nordombladet handlar om musikk, syntest eg det skulle vera ein flott idé å skrive litt om ein ikkje så velkjend sjanger. Det er oftast svartmetall blanda med tradisjonelle element, som tradisjonelle instrument, tekster om naturen og gamle tider, og sjangren kallast difor ofte vikingmetall eller heidensk metall. Men meininga er òg framfor alt å skapa venleik, ofte ut or eit (nasjonal)romantisk syn. Her er eit utval av 5 av dei finaste skivene.

Kampfár – Fra Underverdenen

Det som må vera eit av dei beste banda no for tida er visst det norske Kampfár. Etter ei 6 årsstille kom bandet saman att i fjor for å laga ein ny cd, og samtidig blei deira gamle cd'ar gjevne ut på nytt. Den merkelegaste av alle er kanskje den siste før brottet, *Fra Underverdenen* som kom ut i 1999. Songane består særleg av gjentakningar av dei same primitive melodiane, som gjer at heile cd'en trollbind kvar ein som høyrer på han. Den bedøvande bruken av didgeridooane og tekstene om naturens mørke løyndomar skaper den atmosfæren som sørgjer for at ein kan spela cd'en att igjen og igjen.

Windir – Sóknardalr

Endå deira seinare verk òg kan reknast blant toppen av sjangren, synest eg at denne fyrste cd'en til dette bandet er den mest fengslande. Gamle folkeviser og lokale historier på sogndalsdialekt er utgangspunktet, men då med eit moderne innslag. Då *Sóknardalr* kom ut i 1997 var bandet bare ein byrjande einmannsprosjekt, og klangen høyrst difor ganske primitivt ut, men det bidrar til dåmen. Det finst ikkje nokon ringare song på denne plata, alt frå og med den fyrste låten Sognariket Sine Krigarar til outro'en Soknardalr kjem like mykje or hjarta til Terje Bakken. Men eigentleg kan denne skiva ikkje beskrivast – ein må jo høyre ho sjølv;-).

Einherjer – Blot

Ei heilt annleis plate enn dei 2 før. Denne avskilspata av det norske bandet Einherjer (som kom ut i 2003) har ikkje ein sånn mørk atmosfære i det heile tatt men fører deg i tankane med på ferd til den gamle tida, med sine episke melodiane og songane sine om nordisk mytologi. Allereie i intro'en blir vi tatt med tilbake, og cd'en når sitt høgdepunkt i midten med låtar som Hammar Haus, Starkad og Gallows of the North. Dei syng bare på haugesundsdialekt og engelsk. Tempoet er mykje lågare her òg i samanlikning med dei førre 2. Støe riff blir avveksla av vikingske mannskor, som alltid har vore eigenarta til Einherjer.

“ein må jo høyre sjølv.”

Einherjane var forresten dei krigarane som heiderleg var falne i krigen og drog til Valhall etterpå, for å vente på den siste kampen – Ragnarok – der dei saman med æsene må kjempe mot jotnane.

Eg ville og gjerne anbefale **Lumsk – Ásmund Fregdegjævar** og **Ásmegin – Hin Vordande Sod og Sø**, men eg rakk ikkje skrive meir om dei her og no. Vonar det er i alle fall nokon som får glede av desse cd'ane☺

Ole Bull

Nittenhundredtallets superstjerne

- Jeanne van Tol

I sommer da jeg var i Bergen besøkte jeg “Lille Alhambra” på Lysø, et slags Soria Moria slott i arabisk-maurisk stil og med russisk kuppeltårn: hjemmet til Ole Bull. Hvem var Ole Bull, i sin tid også kalt “Nordens Paganini”?

I nittenhundredtallet kunne enhver forbipasserende på gata, ikke bare i de skandinaviske landene men også i store deler av Europa, Afrika og Nord-Amerika fortelle deg hvem han var. Nå, et århundre senere, er det bare nordmenn og kanskje noen fiolinister som husker navnet; her i Nederland er situasjonen slik at ikke engang vi skandinavister kjenner navnet hans; sic transit gloria mundi. Så for å trekke navnet og ikke minst personen Ole Bull fram fra glemselen har jeg tenkt å fortelle litt om hans liv.

Ole Borneman Bull (1810-1880) kan godt kalles Norges første superstjerne. Han var en verdenskjent fiolinvirtuos, grunnla det første norske teater (i Bergen) og til og med sin egen stat (i Amerika), spilte på toppen av Kheopspyramiden, kurerte seg selv for gulfeber ved hjelp av akupunktur og er sannsynligvis den eneste nordmannen som har solgt badevannet sitt på parfymeflasker.

Ole Bull feiret musikalske triumfer fra han debuterte i 1881 som åtteåring hjemme i Bergen med Det Harmoniske Selskabs Orkester (som nå heter Bergen Filharmoniske Orkester og som faktisk er eldre enn vår Concertgebouw Orkest) til han i en alder av 66 klatret opp alle de bratte trinnene og spilte “På solen jeg ser” på toppen av Kheopspyramiden! I mellomtiden hadde han spilt over hele Europa, i USA, Russland og på Cuba, blitt venner med flere konger såvel som tsaren i Russland og dronningen av Spania, og spilt for Abraham Lincoln i USA. Han var på turne alt i alt i femti år; et år greide han å spille 274 konserter mens han reiste rundt i Europa, i sin egen hestevogn.

Ole Bull var ikke bare en verdenskjent musiker, han var også en innflytelsesrik herre i samfunnet. Han sendte den femtenårige Edvard Grieg til musikkstudier i Tyskland, og i 1850 grunnla han Det Norske Theater hjemme i Bergen (som senere skulle bli Den Nationale Scenen) og hyret inn den unge Henrik Ibsen som teatersjef. Henrik Ibsen lot seg dessuten senere inspirere av Ole Bulls liv, det er ikke vanskelig å se klare fellestrekk mellom fiolinisten og Peer Gynt.

“Ole Bull er den eneste nordmannen som har solgt badevannet sitt på parfymeflasker.”

Om han var en virtuos fiolinist, var han også en talentert markedsfører: Han bestakk kritikere, sørget for å omgås de riktige menneskene, utvalgte damer fikk betalt for å dåne under konsertene hans. Han sendte i forveien skandaløse saker til avisene der han skulle holde konsert, og sørget gjennom salg av Ole Bull-såpe og Ole Bull-parfyme for at hans navn var velkjent før han selv dukket opp. Slik kunne han ta tre ganger så høye billettpriser som alle andre musikere, og slik bygget han opp en anelig formue.

Litt av en idealist var Ole Bull også: han kjøpte et stykke land i Pennsylvania USA og grunnla en koloni, Oleana, for at norske utvandrere skulle ha et ‘home away from home’. Men før den kunne bli

virkelighet gikk denne drømmen i vasken: eiendomsselgeren viste seg å være en skurk, og Bull tapte alt. Ikke heller Oles ekteskap og familieliv var så lykkelig, det var faktisk en eneste lang tragedie. Under sitt første opphold i Paris møtte han Felicie Villemint som han senere giftet seg med. Men Bulls turnevirksomhet holdt ham borte fra familien, og deres ekteskap var hovedsakelig basert på brevveksling, Ole var bare hjemom lenge nok til å gjøre Felicie gravid en gang i mellom. Ett av barna deres døde før Ole Bull rakk å komme hjem, og så mange som fire av barna hans døde før ham. Felicie ble gal av familiesorg og hjemlengsel, og til sist ble hun tvangsinnlagt på et psykiatrisk sykehjem, der hun døde.

Seksti år gammel giftet Ole Bull seg igjen med den amerikanske senatordatteren Sarah Thorp. Det er for henne at han kjøpte Lysøen og bygget. Hun er ved hans side, spillende Mozarts Rekviem når han dør i 1880. Ole Bull var en av de viktigste kulturpersonlighetene i Norge i tida fram mot unionsoppløsningen, og begravelsen hans var den største i sitt slag i Norge fram til da. Bjørnstjerne Bjørnson holdt minnetalen og fjorten dampskip fulgte kista hans til kaia i Bergen.

Det finnes nye norske fiolinidoler i vår tid som reiser rundt hele verden (Arve Tellefsen, Henning Kraggerud), men et fargerik fenomen som Nordens Paganini finnes vel aldri mer. Den nylig utkomne filmen "Ole Bull-Himmelstormeren", med Kraggerud i hovedrollen, bidrar vel litt for å gjøre denne grenseløse nordmannen mer kjent.

Lenker: <http://www.lysoen.no>

http://www.nettbiblioteket.no/musikk/vestnorsk_musikk/bull-samlingen_intro.html

Interview met Morten Ramsland

- Daša Zidar en Lars Zwemmer

Dé literaire sensatie van 2005 in Denemarken was ongetwijfeld de roman *Hundehoved*, geschreven door de jonge schrijver Morten Ramsland (1971). Niet minder dan 130.000 exemplaren gingen er over de toonbank en het boek was niet uit de bestsellerlijsten weg te slaan. Afgelopen juli verscheen het boek ook in Nederland bij Uitgeverij de Arbeiderspers. Onder de naam *Hondenkop* en vertaald door Gerard Cruys. Een schrijversbezoek kon niet uitblijven en dus was Ramsland in september in Amsterdam en tijdens dit bezoek ontmoette ook Nordom hem.

Hundehoved is een meeslepene generatieroman die het verhaal vertelt van de familie Eriksson, gezien door de ogen van jongste telg Asger, een kunstschilder die zich in Amsterdam gevestigd heeft. In het begin van het boek keert hij echter terug naar Denemarken wanneer zijn oma, de Noorse Bjørk en de verhalenverteller van de familie, op sterven ligt. Het relaas schiet direct uit de startblokken wanneer kleinzoon Asger de vlucht van zijn opa beschrijft

over een koude, Oost-Duitse vlakte, weg uit een concentratiekamp. Het verhaal neemt de lezer vervolgens in een razend tempo mee naar het dagelijks leven van de familie Eriksson in Bergen, naar

Morten Ramsland
Foto: Karin Munk

de ondoordringbare bossen van Nordland, naar nieuwe tijden in het Deense Aalborg, om tenslotte in Odense te eindigen. Onderweg trekt een bonte stoet aan familieleden en kennissen voorbij met bijnamen als Æblehoved (Appelkop), Møgtøsen (Mokkel) en Flapøre (Flapoor). Spil in het verhaal zijn Asgers opa en oma, scheepsontwerper, kubistisch schilder en alcoholist Askild en de eerder genoemde Bjørk.

Het boek wordt een enorm succes nadat het in mei 2005 in Denemarken is uitgekomen. *Hundehoved* krijgt uitstekende recensies en niet lang daarna worden de vertaalrechten aan de eerste landen verkocht. In Nederland toont Uitgeverij de Arbeiderspers interesse voor de roman en bij die uitgeverij komt het boek dan ook in juli 2006 uit. Een schrijversbezoek volgde niet veel maanden later.

Succes in binnen- en buitenland

Op een zonnige en warme nazomerdag in de tweede helft van september ontmoeten we de successchrijver in een hotel aan de Amsterdamse Herengracht. Ramsland is in Nederland om deel te nemen aan een Deense literatuurfestival dat in die dagen in De Balie in Amsterdam gehouden wordt. Maar dat is niet het enige dat hij op het programma heeft staan. De verschijning van de Nederlandse vertaling van zijn succesroman is niet aan de aandacht van diverse media ontgaan, zo blijkt wanneer we alle drie rond de tafel in de bibliotheek van het hotel hebben plaatsgenomen. Hij vertelt dat hij onder andere al door het *NRC Handelsblad* is geïnterviewd, evenals door een ander blad, waar hij zich de naam niet van kan herinneren en hij moest op de foto voor een Belgische krant.

Ons gesprek brengt ons als eerste op Ramslands succes in het buitenland, de vertaalrechten zijn inmiddels aan dertien landen verkocht en het boek is niet lang ervoor in Italië en Duitsland verschenen. Of het daar net zo'n succes wordt als in Denemarken kan hij nog niet zeggen, maar over de Noorse reacties heeft hij niets te klagen, zo vertelt hij: "Het boek heeft zeer goede recensies gekregen in Noorwegen en er was ook veel media-aandacht. Bovendien is *Hundehoved* Boek van de Maand geweest in de grootste Noorse boekenclub, dus daar verkopen ze er altijd een heel stel, ik geloof dat er tot nu toe 35.000 verkocht zijn. Ik geloof dat het boek ook in Nederland goede recensies heeft gekregen, maar het is moeilijk om zoiets vanuit Denemarken te volgen. Dat gaat makkelijker met Noorwegen."

In Denemarken zelf is het boek 130.000 maal over de toonbank gegaan en het heeft sinds de verschijning op de bestsellerlijst gestaan. Toen de berichten kwamen dat verschillende buitenlandse uitgeverijen belangstelling hadden voor de vertaalrechten begon het helemaal storm te lopen: "Plotseling was *Hundehoved* het Deense boek dat het hoogste voorschot ooit in het buitenland had gehad, toen dat bericht bekend werd, zorgde het ervoor dat alles explodeerde, er werd aandacht besteed aan het boek in bladen en tv-programma's die zich normaal nooit voor literatuur interesseren, zoals *Familiejournalen* en *Go'morgen-* en *Go'aften Danmark*. Overal ging het helemaal niet om mijn roman, maar om mijn eigen verhaal. Het werd daardoor een soort boek dat mensen die maar één boek per jaar lezen, kiezen."

Hundehoved was niet de eerste roman van de hand van Ramsland. In 1998 was al zijn debuutroman *Akaciedrømme* (*Acaciadromen*) verschenen, nadat hij in 1993 de dichtbundel *Når fuglene driver bort* (*Wanneer de vogels wegvliegen*) had uitgegeven. Zijn debuutroman werd echter allerminst een succes. En dus verwachtte Ramsland ook niet dat zijn nieuwe boek wel een bestseller zou worden: "Mijn debuutroman *Akaciedrømme* was geen succes in die zin dat de recensenten het niets vonden, het publiek vond het niets en mijn vrouw vond het niets. Maar juist bij dat boek dacht ik zelf dat het een goed boek was, waar ik al mijn energie en enthousiasme in heb gestopt. Het duurde een paar jaar voordat ik het boek herlas en zelf ook inzag dat het toch niet zo'n best boek was. Daardoor heb ik wel geleerd dat je als schrijver van een boek ook een onbetrouwbare lezer van dat boek bent en dat het moeilijk is zelf te beoordelen wat je hebt geschreven. Ik had me er daarom op voorbereid dat iets dergelijks ook best kon gebeuren wanneer *Hundehoved* uit zou komen en dat ik er dan na een paar jaar weer achter zou komen wat voor soort boek het was."

Dit scenario bleek echter niet bewaarheid te worden, het boek werd een enorm succes. Ramsland relativiseert zijn succes echter: “Voor zo’n succes is er ook geluk nodig en een aantal dingen die op hun plaats moeten vallen. Er is natuurlijk een goed boek nodig, maar ook een of ander verhaal erbij waar de pers graag over schrijft, iets dat op z’n plek valt. Er komen veel goede boeken uit, die nooit het publiek bereiken. Dus mijn succes kwam wel als een verrassing en het was overweldigend. Ik zie mezelf al dertien jaar als schrijver, maar er waren niet veel anderen die mij als schrijver zagen, dat was een omwenteling.”

Poëzie en kinderboeken

Proza is niet het enige dat Ramsland heeft geschreven, naast zijn romans *Hundehoved* en *Akaciedrømme* heeft hij de eerdergenoemde dichtbundel en een aantal kinderboeken op zijn naam staan. En dat voor iemand die eigenlijk in biologie geïnteresseerd was en ook van plan was dat te gaan studeren. Maar dat veranderde toen hij op de middelbare school een dichtbundel van de Deense dichter Michael Strunge van een klasgenoot te leen kreeg: “Ik ging daarna nog veel meer poëzie lezen en begon zelf ook direct met het schrijven van gedichten. Na twee jaar werd mijn dichtbundel uitgegeven. Dat ging erg snel, ik was nog niet bijzonder oud en schreef nog niet bijzonder lang gedichten, maar ik kreeg wel goede recensies. Ik ging daarna verder met dichten, maar het lukte toen niet echt meer. Bij mijn eerste dichtbundel was er iets dat goed gelukt was, maar zonder dat ik wist wat dat was. Ik moest er dus achter zien te komen wat dat was. Ik schreef begin jaren ’90 nog een dichtbundel, die ik opstuurde naar mijn uitgeverij, maar later weer terugkreeg met een reactie dat ik wel een soort van talent had, maar dat ik dat talent niet echt doelgericht gebruikte. Na er een paar ingestuurd te hebben en weer teruggestuurd te hebben gekregen, gaf ik het dichten op en richtte me op proza. Het was alsof dat me beter kon bevrijden dan poëzie, beter dat kon bevrijden dat ik in me had. Sindsdien heb ik geen gedichten meer geschreven en soms moet ik dan oppassen dat ik ook niet te veel gedichten lees, waardoor ik weer zin kan krijgen om zelf weer te gaan dichten.”

Maar ondanks dat Ramsland proza beter bij zichzelf vond passen, werd zijn debuutroman geen succes. Toch ging hij verder met het schrijven van proza en begon hij aan *Hundehoved*: “Ik begon in januari 2000 aan *Hundehoved* en schreef hem van begin tot einde in negen maanden. Het duurde dus vijf en een half jaar voor hij uitkwam, want ik heb daarna met terugwerkende kracht uitgebreid research gedaan en ik redigeerde, veranderde, herformuleerde enzovoort. Terwijl ik dat zat te doen, begon ik met het schrijven van prentenboek, die uit de beschrijvingen van kinderen in *Hundehoved* gegroeid zijn. Nadat ik voor volwassenen over kinderen had geschreven, voelde het natuurlijk om ook voor kinderen te schrijven.”

“Er waren niet veel anderen die mij als schrijver zagen.”

Er ging dus aardig wat tijd overheen van de eerste letter die Ramsland op het papier had gezet tot de verschijning van *Hundehoved*. De eerste versie was ook tweehonderd pagina’s langer dan het uiteindelijke resultaat, maar dit betekent niet dat er veel aan het verhaal is veranderd: “Het verhaal zelf, de kern, is hetzelfde gebleven, maar veel onduidelijker en rommeliger en op veel plekken saai. Ik schrijf onsystematisch, een beetje anarchistisch en volg mijn intuïtie. Als ik aan de slag ga, weet ik niet precies wat ik wil. In het geval van *Hundehoved* begon ik gewoon, ik was net klaar met mijn studie Deense Kunstgeschiedenis en had een paar maanden door India en Nepal gereisd. Ik begon om 8 uur ’s ochtends op 2 januari 2000 en na een tijdje dook het beeld van Askild die over een Oost-Duitse vlakte rent met de bloedhonden van de moffen achter zich aan in mijn hoofd op en dat werd toen de

inleiding. Van daaruit ging ik verder en zette het boek op. Ik had al wel een idee dat het in onze tijd moest eindigen.”

Deze manier van werken verklaart ook waarom Ramsland zoveel tijd besteedde aan het redigeren van het boek. Nadat hij klaar was met de eerste versie van het boek zaten er meerdere losse verhalen en valse sporen in, maar ook er moesten ook nog vooruitverwijzingen aangebracht worden naar verhaallijnen die hij gaandeweg het schrijven pas had bedacht.

Familieverhalen

Hundehoved is doorspekt met fantasierijke verhalen en gebeurtenissen, de een nog verwonderlijker dan de ander. Ramsland heeft zich voor al die verhalen laten inspireren door het verhaal van zijn eigen familie. “Ik wist dat ik verhalen uit mijn eigen familie wilde gebruiken.” “Het boek is natuurlijk fictie, maar een soort fictie, waarbij ik inspiratie putte uit de verhalen van mijn familie. Net zoals Bjørk de verhalenverteller van de familie Eriksson is in *Hundehoved*, vertelde mijn oma veel verhalen toen ik kind was. Mijn familie stamt ook uit Noorwegen, wat ik ook beschrijf. Sinds ik ben begonnen met schrijven, heb ik geweten dat er in mijn familie een schatkamer vol met mooie verhalen was, die ik op een gegeven moment in literaire zin wilde gebruiken.” Ramsland benadrukt wel dat het uitgangspunt in de verhalen lag en dat het er niet om ging wat er echt gebeurde: “In werkelijkheid waren die verhalen die mijn familie mij vertelde niet meer dan verhalen en anekdotes, waar ik me dan weer door kon laten inspireren. In feite hebben die verhalen niet zoveel te maken met wat er werkelijk gebeurde. Dus ik heb de beste verhalen genomen die in mijn eigen familie verteld werden en daar heb ik op voortgeborduurd. Het meest biografische in de roman is de manier waarop de familie Eriksson door Noorwegen en Denemarken reist, zo reisde mijn familie ook door die landen. Ook de oudste verhalen in de roman zijn bijna biografisch. Net zoals Asgers opa, Askild, zat ook mijn opa in een Duits concentratiekamp en ook hij probeerde verschillende keren te vluchten. Dat tekende hem ook voor het leven en verder was hij ook scheepsingenieur. Bovendien schilderde hij ook, alleen zijn schilderijen waren niet zoals die van Askild kubistisch. Er is één semi-kubistisch schilderij van hem, waar ik vervolgens op voortgeborduurd heb en zodoende heb ik Askild extreem kubistisch gemaakt. En dat is een uitstekend voorbeeld voor de manier waarop ik de biografische elementen heb gebruikt. Het biografisch mocht geen beperking worden voor het schrijven van een goed verhaal.”

Het feit dat verteller Asger zich in Amsterdam woont en aan het begin van het boek naar Denemarken terugkeert, heeft ook niets met biografie te maken: “Het was geheel toevallig dat ik Amsterdam koos. Dit is de eerste keer dat ik er ben. Een vriend van mij van de Kunstacademie heeft hier gewoond, misschien dat ik het daarvan heb. Maar Amsterdam heeft geen belangrijk plaats in het boek. Asger had een plaats nodig waarvandaan hij terug kon gaan naar huis en dat kon in feite overal zijn.

“Het werd een soort boek dat mensen die maar één boek per jaar lezen, kiezen.”

In de recensies in de Nederlandse kranten werd Ramslands *Hundehoved* regelmatig vergeleken met het boek *Halvbroren* van de Noorse schrijver Lars Saabye Christensen. Ramsland voelt zich dan ook verbonden met Saabye Christensen en heeft het idee dat zij beide dezelfde literaire voorbeelden hebben en ook beide vanuit een magisch-realistische verteltraditie schrijven. Hij is echter niet direct geïnspireerd door *Halvbroren*: “Saabye Christensens boek kwam in 2002 uit en dat is dus twee jaar nadat ik de eerste versie van *Hundehoved* had geschreven. Het is een erg goed boek en ik heb het ook gelezen. Ik begrijp dan ook goed dat de boeken vergeleken worden en zie ook dat er overeenkomsten

zijn. Beide boeken zijn dikke generatieromans met een beetje magische stijl en vreugde bij het vertellen.”

Naast de vergelijking met Saabye Christensen, werd Ramsland door de Nederlandse kranten in de ‘Scandinavische verteltraditie’ geplaatst. Ramsland zette daar zijn vraagtekens bij: “De meeste boeken die in Denemarken uitkomen, zijn dunne boekjes in een minimalistische stijl en maar af en toe komen er van die grote, dikke vertellingen, niet erg vaak. Misschien wel wat meer de laatste jaren. In Denemarken wordt er ook vaak gezegd over Noorwegen dat ze daar met onder andere Jan Kjærstad en Lars Saabye Christensen van die grote vertellers hebben die dikke romans schrijven. Maar als je naar Noorwegen kijkt, daar zeggen ze juist weer over Denemarken, dat ze daar van die grote complexe romans schrijven. Ik vind dat je het meer internationaal moet zien, natuurlijk hebben die boeken wel iets Noords, ze spelen zich daar immers af en dus krijgen ze een lokaal karakter. Dat maakt ze misschien ook wat exotischer, vooral als ze in bijvoorbeeld Italië uitkomen.”

“Mijn inspiratie komt grotendeels ook niet uit de Deense literatuur. Ik heb natuurlijk wel wat gelezen, maar toen *Hundehoved* uitkwam, werd mij vaak te vraag gesteld wat ik van de Deense literatuur las en toen bedacht ik me dat ik in de afgelopen vijf jaar nauwelijks Deense literatuur heb gelezen, misschien een paar boeken. Ik word meer geïnspireerd door onder andere Salman Rushdie en Einar Már Guðmundsson. Ik zie mijn boek en zo’n verteltraditie dus ook niet als iets speciaal Noords.”

“Ik lees waar ik zin in heb om te lezen. Op de universiteit waren er veel boeken die ik verplicht moest lezen en nu heb ik daar dus geen zin meer in. Ik lees waar ik zin in heb en dat is gewoon nooit minimalistisch. Ik ben al jaren gefascineerd door grootse vertellingen met een brede episch overzicht, een grote vertelvreugde en een bloeiend, maar ook chaotisch taalgebruik. Een streng, economisch gebruik van de taal vind ik nogal saai om te lezen. Ik ben dan wel begonnen als dichter en heb daarom misschien wel een voorliefde voor datgene dat in weinig woorden wordt gevat, maar ik heb die stijl de laatste jaren niet bijzonder veel beoefend, omdat ik een andere richting ben ingeslagen. Dat betekent overigens niet dat ik daar niet naar toe terug kan keren.”

Na het succes

Ramsland weet nog niet hoe het verder zal gaan met schrijven na het verschijnen van een bestseller als *Hundehoved*. Van meerdere kanten heeft hij gehoord dat het moeilijk zal zijn om weer te gaan schrijven na zo’n succes vanwege de hoge verwachtingen. Of dat voor hem ook geldt, weet hij nog niet: “Sinds het verschijnen van *Hundehoved* heb ik niets meer kunnen schrijven, daar heb ik geen tijd voor gehad. Ik heb nu meer dan een jaar over het boek, over mezelf, over het schrijfproces moeten vertellen. Bovendien heb ik in die tijd net als iedereen mijn boek staan analyseren en ik keek er daarbij op een andere manier naar dan de manier waarop het boek geschreven is. Als ik weer aan de gang ga met schrijven is zo’n stadium van analyse en kritiek niet een goed punt om je in het schrijfproces te bevinden, je moet je daar pas na afloop in bevinden. Ik moet me niet op hetzelfde punt bevinden als de critici en de lezers, maar ik moet terug naar het uitgangspunt waar ik inspiratie vandaan haal. Het hele schrijfproces waar de tekst ontstaat en nog niet goed en klaar is, waar er nog veel aan gewerkt moet worden, verdraagt niet al te veel kritiek en analyse in het begin. Die blik op literatuur heb ik de laatste tijd gehad door alle aandacht rond *Hundehoved*, daar moet ik eerst weer weg van zien te komen en ik weet niet hoe moeilijk of makkelijk dat wordt.”

“Na een fiasco is het natuurlijk ook moeilijk, maar na de slechte recensies van *Akaciedrømme* ging ik snel weer verder met het schrijven van iets nieuws. Ik twijfelde er geen moment aan dat ik nog steeds schrijver was en zou moeten zijn. Ik hoop dus niet dat het heel moeilijk wordt. Maar ik had geluk, want ik heb eigenlijk al de eerste versie van een nieuw boek geschreven vóórdat *Hundehoved* uitkwam. Die moet ik nog wel redigeren, maar ik hoef dus niet meer helemaal bij het begin te beginnen.”

We zullen dus voorlopig nog even moeten wachten op een nieuw boek van de hand van Morten Ramsland, maar tot die tijd kan iedereen nog van de prachtige roman *Hundehoved* of van de Nederlandse vertaling *Hondenkop* genieten. Dit boek is in ieder geval een absolute aanrader!

Benieuwd geworden naar het boek Hondenkop van Morten Ramsland? Uitgeverij de Arbeiderspers heeft vijf exemplaren van het boek ter beschikking gesteld aan Nordom. Als jij kans wilt maken op het boek, los dan de prijspuzzel elders in dit blad op en stuur de oplossing vóór 1 januari 2007 op naar hondenkop@nordom.nl.

Det svenska musikundret

- Sarah Plunkett

*I'm gonna get dressed for success
Shaping me up for the big time, baby
Get dressed for success
'Dressed for success' – Roxette, 1989*

Citatet från Roxette omskriver ganska väl vad den här artikeln, och mitt slutarbete (som jag håller på med att skriva just nu) handlar om; svensk popmusik som framgångsrik exportprodukt. Allt började 1974 när ABBA vann den Europeiska melodifestivalen i Brighton, Storbritannien, med låten 'Waterloo'. Samma år blev gruppen Blue Swede den första svenska grupp som placerade sig på första platsen i den amerikanska Billboards Hot 100 med låten 'Hooked on a Feeling'. Även om svenska musiker hade haft succé utomlands innan 1974, kan man säga att den verkliga succéhistoria för svensk populärmusik utomlands började här.

**“Härmed kom svensk popmusik till en nivå där
många inte ens vet att det är svenskar som
ligger bakom låtarna”**

I slutet av 1980-talet och början på 1990-talet kom det andra svenska artister som följde i ABBAs fotspår. Grupper som Europe, Roxette och Ace of Base blev väldigt framgångsrika i hela världen. Under senare år på 1990-talet följde även andra artister som till exempel Robyn, The Cardigans, Meja, Jennifer Brown och Eagle-Eye Cherry. Samtidigt med de sistnämnda artisterna uppstod det också en ny form av svensk popmusik export. Män som Max Martin och Denniz Pop blev en stor succé som både låtskrivare och producenter, inte bara för svenska artister men även mer för utländska artister. På slutet av 1990-talet samarbetade Martin och Pop i deras Cheiron studio i Stockholm. De skrev och producerade hitlåtar till bland annat Britney Spears, Backstreet Boys, Jennifer Lopez, Celine Dion, Bon Jovi, Ricky Martin, Sugababes och många fler artister. Härmed kom svensk popmusik till en ny nivå, en nivå där många inte ens vet att det är svenskar som ligger bakom låtarna man hör på de kommersiella radiostationerna hela dagarna. Det är för övrigt många som har följt i Martin och Pops fotspår. Nuförtiden kan det till exempel hända att årets vinnare av tv-programmet *Idols* i nederländsk TV Raffaëla hade en låt skrivit av en svensk låtskrivare, Jörgen Elofsson, som första singel ('Right here right now').

Man kan säga att den svenska exportprodukten som heter popmusik har genomgått en stor och viktigt utveckling mellan 1974 och 1999 och därför har jag valt att skriva om precis den här perioden. Svensk popmusik har blivit en industri som man i Sverige själv började kalla för 'det svenska musikundret'. I en undersökning som gjordes av Kim Forss 1999 på uppdrag av ESO (Expertgruppen för Studier i Offentlig Ekonomi) visar det sig att den svenska musikexporten sammanlagd uppgick till 3,3 miljarder kronor 1997. Därmed hade Sverige blivit det tredje största musikexporterande landet i världen, efter respektive USA och Storbritannien. I mitt arbete försöker jag få svar på den stora frågan: Hur kan man förklara det svenska musikundret?

När jag jämförde litteratur som har skrivits om detta ämne upptäckte jag att det svenska musikundret inte bara var en ren slump, men att det inte har funnits en uttänkt (politisk) strategi bakom det heller. Kort sagt finns det ett antal orsaker som kan förklara de svenska succéerna ute i världen. Olika tänkbara förklaringar som givits är bland annat musikutbildningen, speciellt de kommunala musikskolorna som för det mesta är gratis i Sverige, en marknad som 'förstår sig på', den teknologiska utvecklingen i inspelningsteknik, svenskarnas goda kunskaper i engelska och deras egenskap att vara krävande kunder (Sveriges befolkning köper väldigt mycket musik och de är snabbt med att upptäcka nya musikstilar), kulturrådets stöd och "Björn Borg" effekten. "Björn Borg" effekten betyder att tidigare framgångar inspirerade andra svenska artister att försöka sig på en internationell karriär. ABBA:s inflytande på svensk popmusik kan jämföras med Björn Borgs inflytande på svensk tennis. Båda var de enda svenskar som hade sådana succéer förutom Sverige i respektive popmusik och tennis på den tiden. Efter Borgs första succéer 1974 tog det bara några år innan andra följde i hans fotspår. Samma gällde för ABBA, när andra musiker såg vilken succé gruppen hade ute i världen visste man att det var möjligt att slå igenom i utlandet även om man kom från 'lilla Sverige'.

Att vänta

— Truuske Smits

Skavsta, jag hatar denna plats. Min pojkvän ska inte följa med mig, jag kommer att sakna honom. Jag tog en bok med mig. På svenska. Ibland på engelska men aldrig på nederländska. Nederländare brukar bli glada att se andra nederländare och då tycker de att det är nödvändigt att prata om allt möjligt. Sådana samtal är aldrig intressanta. Jag vill läsa min bok.

Runt omkring mig hör jag alla möjliga språk. Är det polska jag hör? Jag tror det. Jag förstår absolut inte vad de säger. Önskade min polska var bättre. Jag borde kanske ta mina studieböcker. Nej, jag kan inte koncentrera mig tillräckligt bra för att plugga. Jag ska läsa min bok.

"Nederländare brukar bli glada att se andra nederländare"

Jag är tillbaka från Nederländerna och ska inte se min familj och mina kompisar på jättelänge. Jag väntar på min väska. Jag byter ut mitt nederländska SIM-kort mot mitt svenska SIM-kort. Fan, glömt att stänga av ljudet igen. Alla försöker vara så nära bagagebandet som möjligt. Jag väntar i hörnet. Det går inte snabbare när man har bråttom. Larmet går. Bandet börjar rulla. Femte väskan är min. Jag tar den och går mot utgången.

Utanför står bussen till Stockholm. Jag tar plats, tar min bok och börja läsa. Bredvid mig sitter en man. Mannen frågar vad jag ska göra i Sverige. Jag tänkte läsa min bok.

Nordom prijswoordzoeker:

Deze woordzoeker bevat allerlei termen die met Nordom en de artikelen in het Nordomblad te maken hebben. Zoek de termen en streep ze weg, de overgebleven letters vormen en vraag....

N E S N E T S I R H C E Y B A A S S R A L W A O C V S M E
A A R D P N O R D O M F I L M A V O N D T I D A I M T O I
I E T O A A K C O H S R U U T L U C S D C N R K I S R R R
E B R O K C H D E N E M A R K E N I F U E L I D K C O T E
O L K I O R A C E B U A T T R E V E L C M N Z S A A O E F
N E G A D N E T S I V A N I D N A C S I G O M R K N K N R
F H M A M N K M O N L L U B E L O E C M M U L S C D L R E
I O O O C P I E M R E A S G E R R H U E L L D E E I A A M
N V S P K A F W I A R O O N K C A S R I I N N V B N V M M
L E E L I K C A J Z K K I E D E I P E N D E A Y N A I S O
A D E N S E E I R D U D T P L C I I N H N G A H I V T L S
N O R D O M B L A D N M R B M C T A E E A E M M T I S A F
D J A K G O A E R D N A E A K A E L D R L W T O R Ë E N L
R U T L E K K Y S V R L L N A U K E A J S R E D A N F D A
R E Ö R E A F H E T L O I N S G W B B E J O G R M O G E P
R O X E T T E K H M O C M N E Z A D B R I O I O E N N K O
A T T V Ä N T A A O K P V E A O N A M U O N R N R T O E O
N R A T E R D N U K I S U M N M R S L L K R A U K A S A R
K J I W S E E R V S I L E N R O C G N B J U L E B O R D D

ACACIADROMEN
AEBLEHOVED
ANDREA OG KAJ
ASGER
ATT VÄNTA
BLAAGAARD KAMMERKOR
CARL LINNAEUS
CARL MICHAEL BELLMAN
CORNELIS VREESWIJK
CRESCENDO
CULTUURSHOCK
DA CATO
DENEMARKEN
EINHERJER
EVERTTAUBE
FAERÖER
FINE

FINLAND
FLAPOOR
GROENLAND
IJSLAND
JULEBORD
KAMPFAR
KRAUKA
KUBBKAMPIOENSCHAP
LARS SAABYE CHRISTENSEN
LUCIA
LUMSK
MARTIN BECK
MIDZOMERPICKNICK
MOKKEL
MORTEN RAMSLAND
MUSIKUNDRET
MUZIEKNOOT

NOORWEGEN
NORDOMBLAD
NORDOMFILMAVOND
NORDOMHYVES
OLEBULL
RIGETMAAND
ROXETTE
SCANDINAVISTENDAGEN
SCANDINAVIË
SOMMERFERIE
SONGFESTIVALKOORTS
SYKKELTUR
VIKINGMUSIC
WINDIR
ZWEDEN

Oplossing:

----- ?

Stuur de vraag met het antwoord vóór 1 januari 2007 op naar hondenkop@nordom.nl. Onder de juiste inzenders verloten we vijf exemplaren van het boek 'Hondenkop' van Morten Ramsland, ter beschikking gesteld door Uitgeverij de Arbeiderspers.

Mr Flower Power is bijna jarig

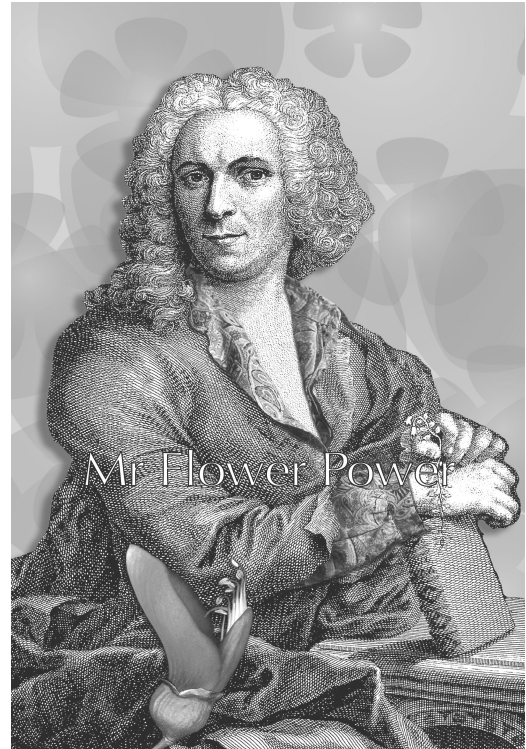
- Nicolette van Neer

***Homo Sapiens*, wie kent deze term niet? Dit is één van de namen die Linnaeus ons heeft nagelaten.**

Carl Linnaeus, Zweeds, geboren in 1707 en nu, bijna 300 jaar later nog steeds niet uitgebloeid. Hij was botanist, geoloog, zoöloog, dokter, leraar en bovenal wetenschapper. Bijna 300 jaar geleden reisde hij nieuwsgierig door Zweden om flora en fauna te bestuderen en schreef zijn bevindingen heel gedetailleerd op in dagboeken die hij later in Nederland publiceerde. Op basis van zijn ontdekkingen ordende hij de natuur zodat er systeem in de naamgeving kwam, of zoals hij zelf graag zei: *'God schiep – en Linnaeus ordende'*.

Linnaeus in Nederland

Linnaeus reisde niet alleen door Zweden, hij is ook in Nederland geweest. In juni 1735 kwam hij naar Harderwijk om te promoveren. Hij zou daarna terug naar Zweden gaan, maar is drie jaar in Nederland gebleven. Linnaeus reisde naar Leiden en Amsterdam waar hij contacten met Nederlandse wetenschappers legde. Linnaeus keek tegen deze mannen op, maar op hun beurt waren ze erg onder de indruk van de kennis van de kleine Zweed en hielpen ze hem met het publiceren van zijn Zweedse dagboeken en belangrijke werken zoals *'Systema Natura'*.

Idea and montage: Full Tank

Linnaeus in 2007

In Zweden en Nederland wordt de verjaardag van Linnaeus niet vergeten. Linnaeus heeft zijn sporen achter gelaten en is vandaag de dag nog steeds actueel. Zo was hij een grote inspiratiebron voor Charles Darwin's evolutietheorie en bedenker van de term °C.

Om de nalatenschap van Linnaeus onder de aandacht te brengen, organiseren steden, musea, botanische tuinen, instellingen, universiteiten en verenigingen elk op eigen wijze de 300^e geboortedag van Linnaeus. Schuilt er in jou ook een Linnaeus? Daar kom je snel genoeg achter als je mee doet met de vele kanten van zijn wetenschap, en kennis maakt met Linnaeus' nalatenschap.

Nieuwsgierig? Kijk voor meer informatie op:

www.linnaeus2007.nl en www.linnaeus2007.se

Krauka

- Krauka

Tilbage til den norrøne kultur

Krauka tager dig med tilbage til en tid hvor den norrøne kultur blomstrede i Nordatlanten. Vikinger tog på farefulde opdagelsesrejser, og udvidede sit område med Færøerne, Island, Grønland og Vinland. Hvad vikingerne har brugt af underholdning, er kun sparsomt beskrevet i sagaerne, og vi skal længere frem i tiden for at finde de første noder. Til gengæld har man fundet rester af enkle instrumenter: lyre, fløjte, lur, rebek, skalmeje og jødeharpe.

Krauka spiller bl.a. på rekonstruktioner af disse instrumenter, og med rødder i gamle nordiske sange og sagaer, giver vi her vores bud på hvordan musikken kan have lydt ved bålet i et langhus, til en festlig begivenhed.

Sådan begyndte *Krauka*

Det hele startede i 1998 i fortællergruppen *Fortællerfuglene* i Mellempølsdal i Århus. Den islandske fortæller Ingibjörg, fik den gode ide at lave et kulturprojekt til år 2000 festlighederne i Grønland, hvor Leif den Lykkelige opdagelse af Amerika, m.m. skulle fejres. Ingibjörg inddrog fortælleren Georg Zeuthen og musikerne Aksel Striim, Gaua Gudmundsson og senere Jens Villy Pedersen i et projekt hvor musik og fortælling skulle følges ad. Gamle sagaer skulle forsødes med vikingetidens toner. Vi kaldte os for *Sagafuglene*.

Første optræden kom til at foregå i vikingelandsbyen i Lejre forsøgscenter til en fortællerweekend. Vi havde kun kort tid til at strikke et forløb sammen af sagaer, gamle islandske sange, folkemusik og ballader. Kostumer lånte vi på stedet. Forestillingerne forløb godt og det gav os blod på tanden.

**“Sagaerne var skrevet ned,
men musikken vidste man intet om.”**

Musikerne:

-Jens Villy Pedersen

Lyre, rebek, fløjter, perkussion og sang. Har tidligere spillet dansemusik og folkemusik med forskellige orkestre: Ngogo Highlife, Soca Explosion, Con Salsa, Ganza m.fl.. Studeret svensk folkemusik på Forsa Folkhögskola og været på studierejser i Ghana og på Cuba. Medforfatter til sammenspils bogen *Soca Session* (Wilh. Hansen 1992). Jens spiller også med Reel de Quebec og Camino Molino.

-Gudjon Rudolf

Sang, perkussion og jødeharpe. Har spillet med det islandske techno og kunstnerkollektiv Inferno, som har turneret i England og Finland. Har udgivet cd'erne *Minimania* og *Þjóðsöngur* i samarbejde med Thorkell Atlason.

-Aksel Striim

Strygelyre, fløjter, perkussion og sang. Er uddannet på Ålborg musikkonservatorium, og spiller bl.a. harmonika, klarinet, cello, guitar, m.m. Aksel optræder med sit eget "musikeventyr" for børn, og i Akkamakkaduo med Katrine Faber som er skuespiller og fortæller. Aksel underviser i musik og spiller i Camino Molino.

Instrumentbyggere

Trommer: Michael Wagner, Århus, og Eckermann drum, Østrig. Fløjter: Leif Eriksson og Gunnar Stenmark, Sverige. Jødeharper: Friedrich Schlüter, Tyskland. 7 og 10-strengede lyrer og rebek: Jens Villy Pedersen. Strygelyre, benfløjte og sælfløjte: Aksel Striim

Byggede selv instrumenterne

Langsomt begyndte projektet at modnes. Hvordan skulle vi komme videre? Sagaerne var jo skrevet ned, men musikken vidste man intet om, så vi begyndte at studere på livet løs, og der var faktisk en hel del materiale. Blandt andet spændende bøger om instrumentfund i Norden, og om ligheden mellem vikingemusik og hardangerfelemusik, men der var ingen nodeeksempler.

Det mest konkrete vi kunne gøre var at gå i gang med at bygge instrumenter. Aksel fik hurtigt fremstillet en strygelyre med 4 strenge, hvor strengene blev afkortet direkte med fingrene, ligesom på en finsk strygeharpe. Jens byggede en lyre, der knipses som en harpe, og desuden en rebek - et trestrengt strygeinstrument, som er forløberen for violinen. Eftersom det betød meget for os at instrumenterne havde en god klang, holdt vi os ikke slavisk til de gamle forbilleder, men gav dem større volumen og stålstrenge. Det var en meget spændende proces at bygge et instrument ud fra nogle gamle billeder, at spænde nogle strenge ud over det, at få en ide til hvordan det skulle stemmes og så høre de første klange. Lige så langsomt udviklede vi spilleteknikken og eksperimenterede med forskellige instrumentstemninger.

Udover de hjemmebyggede instrumenter spillede Gæva på jødeharper og slagtojs instrumenter lavet af ben, forskellige sten og strandskaller, og så fik vi alle fremstillet nogle rammetrommer af byens trommebygger. Vores instrumenter spændte også over fløjter, seljefløjter, lergøg og skalmeje.

Vi fandt hurtigt ud af at det ikke kunne lade sig gøre at spille autentisk vikingemusik. Vi kunne allerhøjest lave en fantasi over hvordan det måske har lydt på den tid, ud fra instrumenterne og de tidligste kilder og noder. Allerældst nedskrevet var *Jeg drømte mig en drøm* fra Lund og *Magnushymnen* fra Orkneyøerne. Desuden var der en række islandske sange og danske og færøske ballader om hvilke man kunne have en mening om at de var rigtig gamle. Endelig opstod nye melodier ud fra leg med vores nye/gamle instrumenter, og på den måde begyndte vi at skabe vores eget lydunivers.

Turnéer i det nordatlantiske og skolekoncerter

Sagafuglene kom til Grønland, hvor vi spillede og fortalte på et vikingemarked som blev bygget op på en plads i Narsarsuaq og senere ved en rekonstruktion af Erik den Rødes gård som ligger i Brattalid. Derefter tog vi på en 14 dages turne rundt i Sydgrønland. Fortællerne havde en hård tid, da det viste sig at ikke så mange forstod dansk, men musikken havde ingen barrierer.

Så havde *Sagafuglene* nået det mål de havde sat sig - at optræde i Grønland. Men vi musikere følte, at vi kun lige var kommet i gang. Vi havde lige bygget vore instrumenter og det var spændende at eksperimentere. Vi spillede til forskellige vikingebegivenheder -

Krauka i lydstudiet, fra venstre ses: Jens Villy Pedersen, Gudjon Rudolf og Aksel Striim

markeder, indvielse af runesten og bryllupper. Men musikere og fortællere kørte efterhånden i hvert sit spor, så efter et halvt år skiltes vi.

Musikerne skiftede navn til *Krauka*, og vi begyndte at bage på ideen om at lave en cd, som vi jo kunne sælge på markederne. I 2001 udvidede vi vores område til også at indbefatte skolekoncerter gennem *Levende Musik i Skolen*. Vikingetiden er et populært emne, og her kunne vi komme og puste til ilden med fortælling, musik og balladedans. Vores skriftlige kompendium rummede en masse oplysninger om musik, saga, instrumenter og byggeinstruktioner på enkle instrumenter. Eleverne, som var fra 3 - 6 klasse, kunne her opleve et akustisk ensemble som spillede på primitive instrumenter. Musikken blev modtaget med stor opmærksomhed blandt elever og lærere og det er faktisk utroligt, når man tænker på den elektriske musik, de fleste er vant til at lytte til. Efter koncerten kom mange elever op for at se instrumenterne eller spørge om musikken.

Om sommeren spillede vi til Skt. Olaifesten på Færøerne, midt i Thorshavn hvor entusiaster havde arrangeret et vikingemarked. Her oplevede vi for første gang færødans. Det var meget inspirerende og gav os en ny målestok for hvordan man kunne gøre det. Vi fik justeret tempoet på vores ballader lidt ned, så de passede bedre til det seje færøske tempo.

Første cd en success

December 2001 kunne vi så udgive vores cd *Vikinga Seiðdur* gennem folkemusikforlaget *Musikpres*. Men eftersom vores musik har en appeal til folk uden for landets grænser blev den lavet i samarbejde med det færøske pladeforlag *Tutl*, som har kontakt til det nordatlantiske område. Derefter gik vi i gang med at promovere cd'en lokalt og på internettet til vikingegrupper, museer, folkemusikmiljøet og verdensmusikmiljøet.

Cd'en har solgt over al forventning og i august 2002 måtte vi trykke et oplag mere. Især udenfor Danmark er der stor interesse for vores musik. Vi sælger cd'er til USA, Canada, Australien, hele Norden og flere andre europæiske lande. Der er bl.a. en vikingegruppe i Frankrig og en i Polen som synger vores udgave af balladen *Sigurd Fafnersbane* på dansk!

Sommeren 2002 gik turen til Island, og her spillede vi for første gang "rigtige" koncerter for et publikum som var uden for vikingemiljøet. Det blev selvfølgelig en anden udfordring, fordi vi manglede hele det indforståede vikingeslæng, men samtidig lå der en stor tilfredsstillelse i at komme ud i et andet forum. Vi spillede live i radioen og vi spillede til fernisering på en kunstudstilling. Men selvfølgelig havde vi også vores vikingejobs som foregik på et meget turistet vikingespisested i Hafnerfjordur - et sted hvor alle turistbusserne stoppede. Stemningen var nærmest á la "vin og ølgod", og vi spillede for selskaber fra Norge, Ungarn, Island, Tyskland, USA, m.fl. Det er nok det hårdeste vi har prøvet. Der skulle råbes højt, især når turisterne havde fået nogle liter mjød indenbords. Til gengæld fik vi også æren af at spille til to asatro bryllupper. Men 2002 bød også på flere skolekoncertturneer og koncerter i vikinge-langhuse og på markeder.

“Der skulle råbes højt, især når turisterne havde fået nogle liter mjød indenbords.”

Om sangene på *Vikinga seiður*

Nogle af sangene har deres oprindelse i gammel islandsk musik, hvor sangen ofte var akkompagneret af det gamle islandske instrument "langspelet" - en art dulcimer. Andre sange er eksempler på den islandske "tvesang", som synges i parallelle kvinter. Der er også sange af en type kaldet "rimur", hvor musik og digte smeltes helt sammen i en fortælling om helte og historiske begivenheder. Fra Sverige har vi en tekst fra den gamle *Edda* og fra Danmark to ballader. Vores egne kompositioner er opstået ud

fra de muligheder instrumenterne giver. Mange er udsprunget af ideer, som så er bearbejdet i jamsessions.

Stiklur - Kraukas anden cd

Med *Stiklur* er *Krauka* taget på en ny opdagelsesrejse. Hvor den forrige cd *Vikinga Seidur* holdt sig meget tæt til den enkle akustiske lyd, og havde tekster som holdt sig tæt på vikingeverdenen, er *Stiklur* en produktion med en moderne lyd, som giver musikken mere dybde og tyngde. Teksterne har både rødder i den nordiske mytologi og i mere nutidige emner. Inspirationen fra nutiden henter *Krauka* i folkemusik, rock og blues af den mindre polerede art. *Krauka* sætter det impulsive i højsædet, og filer det gerne til med en grovfil.

Døren i lyden

- Steffen Baunbæk Pedersen

Over tre albums har *Krauka* - Guðjón Rúðolf Guðmundsson, Aksel Striim og Jens Villy Pedersen – nu forfulgt deres helt egen agenda, der fra start til slut har været unik. Først forsøgte de, på debuten *Vikinga Seidur*, ganske trofast at genskabe vikingetidens toner og sange ud fra lige dele kompositorisk og instrumental arkæologi. På efterfølgeren *Stiklur* åbnede de sig for nyere lyduniverser ved at inddrage både elektriske og elektroniske elementer i et stigende antal egne kompositioner. Og nu har de på overrumplende vis samlet trådene mellem fortid og nutid, tudsegamle toner og fremadstræbende, moderne musikalitet, i en velsmagende ret, som bærer titlen *Bylur*.

På Guðmundssons islandske modersmål har ordet ”bylur” dobbeltbetydningen ”larm” og ”snestorm”, og som fund er titlen nærmest genial. Ikke nok med, at cd'en delvist er indspillet på Island med de både skønne og voldsomme vejrlig, som dertil hører: Numrene peger også tit og ofte på de nordiske naturkræfter som inspirationskilde. Solen, sneen og havet hviler som selvfølgelig betingelser over disse numre, der trives bedst udendørs, hvor lejrbalet brænder, dansen går og man kan tage sig en ægte vikingedukket bagefter. Man er på mange måder så dybt nede i den nordiske erindring, at naturen i sandhed er en formende kraft, hvad enten snestormen raser eller solen prikker blidt på huden. Men sammenlignet med *Kraukas* tidligere, mere traditionsbundne plader er *Bylur* noget larm forstået på den måde, at gruppen – uden at give slip på vikingetidens instrumentpark – virkelig har lavet rav i den. Ikke at traditionerne er gledet i baggrunden, for numrene genlyder stadig af både karske og poetiske herrestemmer, rebec, håndtrommer, jødeharpe, lyrer og fløjter, ligesom der som tidligere trækkes på islandske forlæg og middelalderlige sangtraditioner.

“Solen, sneen og havet hviler som
selvfølgelige betingelser
over disse numre.”

Men på flere numre titter ambiente, til tider også skurrende og ildevarslende elektroniske baggrunde frem, ligesom gamle instrumenter tvinges til at spille moderne melodimønstre og elektrisk guitar går naturligt i spænd med historiens klange. Flere steder bruges sampleren – det mest revolutionerende instrument i nyere tid – til at forme collager af baggrundsløde, der svarer til dem, man møder i den mest eksperimenterende ende af elektronisk musik, men som noget helt naturligt glider ind i *Kraukas* univers. Og på et enkelt nummer forenes elektroniske og håndspillede

rytmeelementer endda i en fejende bund, der danner fundamentet for en art middelalderrap! Mange af disse overraskende elementer er resultater af Kraukas tætte samarbejde med producerne Thorkell Atlason og Henrik Corfitsen, og den fælles indsats har resulteret i en ny, helstøbt skønhed: Enkel og jordnær som nordens muld, men også ofte gennemsyret af en magi og en længsel, der er lige så velkendt for os, som den var for vore fjerne forfædre. Og ikke mindst gennemsyret af en smittende indlevelse i alt, der gør livet værd at leve på både godt og ondt – fra madens prikken på tungen til kampens stormvejr i sjælen.

Bylur er fortiden, når den er mest radikal – og nutiden, når den stikker dybest ned i mulden. Den er et eksperiment uden mange sidestykker i moderne musik, spillet af tre egentlig meget gammeldags spillemand med glæden ved deres gerning tatoveret på sjælen – og med en fængende, folkelig tone, der næppe står selv den mest hårdkogte avantgardist fjernt, når det kommer til stykket. Den er en dør, der lader os genkende både det, vi var, og det, vi er ved at blive i disse år, hvor den store verden banker på med nye lyde og impulser. Den er larmen, snestormen og så uendeligt meget mere.

Et lys i mørket?

C.V. Jørgensen: Sæsonen er slut

- Anders Bay

Det er (også) kanontider i Danmark og derfor tid til at udpege Danmarks bedste/vigtigste/mest betydningsfulde film, forfatter, bog, stykke arkitektur, musik etc. etc. Jeg skal imidlertid ikke her diskutere hvorvidt det er sundt at staten opstiller alle disse hitlister med værker inden for alle mulige kunstarter, men da dette nummer af Nordom-bladet har skandinavisk musik som hovedtema, så vil jeg da gerne benytte lejligheden til her at fortælle noget om en sang der hos mig ville stå højt placeret, ja sågar måske nummer et, på min personlige kanon, hvis jeg lavede en sådan. Men faktisk vil jeg hellere sige det sådan at sangen *Sæsonen er slut* af C.V. Jørgensen er en sang - og melodi - som jeg altid vender tilbage til og formentlig altid vil vende tilbage til. Og hvorfor er det nu lige at jeg altid vender tilbage til denne sang, som stammer fra C. V. Jørgensens store folkelige gennembrud lp'en *Tidens tern* fra 1980? I første omgang er det melodien, en velklingende melodi, der fænger, herunder C. V. Jørgensens karakteristiske måde at synge på, sådan lidt nasaleret og en smule vrængende, i hvert fald har han det med at trække og hive i ordene på sådan en påfaldende måde. At melodien er lidt melankolsk passer til det som teksten fortæller, nemlig at sommeren er forbi, det er blevet efterår, kort sagt, sæsonen er forbi. Men: musikken (melodien) er pudsigt nok en smule glad, pænt tempo, lyse toner, ikke mindst fra guitaren (spillet af Billy Cross der også producerede denne for C. V. Jørgensen gigantiske succes). Men når først melodien har vakt ens opmærksomhed, så begynder man (jeg) at lægge mærke til teksten selv, som er typisk C.V.Jørgensensk i kraft den underfundighed han lægger for dagen samt i kraft af rimene, herunder bogstavrimene (alliteration).

Sangen begynder sådan idet man bemærker at den i linje to henvender sig sådan lidt indforstået eller fortroligt eller forstående til et "du":

*Endnu et party endnu en fest
endnu et glas har du tømt
endnu en sommer er gået & blev igen forsømt
endnu et kærtegn endnu et kys
endnu en dans er forbi
du er stadig svimmel men uforløst indeni*

Allerede det første ord "endnu" der gentages sangen igennem, slår tonen an: man har gentaget sig selv og ikke rigtigt kommet videre selvom man gerne ville - hvilket man sikkert også først opdager når det er for sent, i hvert fald først efter lukketid, for nu at bruge et andet fast udtryk. Man bemærker også opremsningsmekanismen i linje 1 & 4, som er uden verbaler, først i de to efterfølgende respektive linjer anvendes der verber.

"I hvert fald har han det med at trække og hive i ordene på sådan en påfaldende måde. "

Men altså: Vi har været til (endnu en) fest, er (igen) blevet forelsket, og har tømt (endnu) et glas. Dette sidste bruger Jørgensen elegant til at rime med "forsømt": udtalemæssigt er der faktisk forskel på udtalen af de to ø'er i "tømt" og "forsømt", men det gør det bare mere overraskende og charmerende, og kendere af dansk litteratur vil vide at Jørgensen med den forsømte sommer spiller på Hans Scherfigs klassiske skoleroman *Det forsømte forår*, der handler om eleverne i der i den sorte latinskole må terpe så meget, ikke mindst til eksamen at de glemmer at nyde foråret og også leve livet mens de er unge.

Så er der linjen med at du stadig er "svimmel, men uforløst indeni", det rimer jo på det for tekstens budskabs centrale ord "forbi", hvis mening selvfølgelig er tydelig nok, men hvad menes der egentlig præcist med "uforløst indeni"? Det må være noget med at man, for nu at bruge et fast udtryk der ligger en smule lige for og som C. V. Jørgensen måske hentyder til, nemlig at man har en "knode i maven", dvs. at man går rundt med noget der ikke er (for)løst.

Næste strofe begynder ligesom den første meget klart, herunder med den normale ordstilling:

*Sommeren er forbi nu
& den nærmest fløj afsted*

Det er jo en tekst der synges og derfor er lyden selvfølgelig vigtig, og et af de allermest karakteriske, sungne ord hos C.V. Jørgensen er "sommeren", der af C.V. Jørgensen udtales "som-me-ren", altså tre tydelige stavelser og med et tydeligt "r" – ingen af delene høres i normal udtale. Jørgensen fortsætter nu med det lidt usædvanlige ord "tomhændet", der grammatisk set er prædikat til sætningens subjekt, "du". Ordet "tomhændet" gøres indholdsmæssigt ekstra vægtigt ved at det står først i sætningen (i forfæltet hvis man sætter det i sætningsskema):

*tomhændet står du tilbage
& ka' slet ikke følge med*

Disse to linjer indleder den strofe hvori Jørgensen brillerer på absolut mesterlig vis:

*det sortner for dine øjne
mens du stirrende står her & ser
endnu et dødt løb bli' kørt
med dig som blind passager
endnu en gang til men så heller aldrig mer'*

Jørgensen bruger igen et lidt usædvanligt ord, nemlig "sortne" som hører til de lidt specielle verber der er dannet af farver: rød - rødme, blå - blåne, grå-gråne, grøn - grønnes, gul - gulne. "sortne" begynder med "s", og "s"-lyden (som også findes i titlen) optræder markant i den følgende linje der

indholdsmæssigt følger op på "øjne" (der ligesom "sommeren" synges yderst karakteristisk og genkendeligt, nemlig trukket ud til noget i stil med: "øjiine"): "mens du stirrende står her & ser", altså en lang tillægsform ("stirrende") der ligeledes kombineres med en grammatisk konstruktion der markerer en handling på stedet: "står her og ser". "du" kommer populært sagt ikke ud af flækken. Og så er der jo semantikken: man stirrer og ser samtidig, men ser man egentlig når man stirrer? Normalt ikke, men her kommer det an på hvordan man opfatter verbet "stirre", og det "du" som sangen handler om (eller henvender sig til) ser faktisk noget, men hvad? Jo, et "dødt løb", et fast udtryk der betyder at f.eks. to løbere, cykelryttere etc. er kommet nøjagtigt samtidigt over målstregen, hvorfor der ingen vinder (og taber) kan udråbes og løbet derfor må erklæres for et "dødt løb". Og måske ligger der i selve ordet "dødt" - i denne kontekst - måske også en hentydning gemt. Men det bliver bedre (eller værre) endnu: for det paralyserede "du" står og ser på et dødt løb med sig selv som "blind passager", igen et fast udtryk: "at rejse som blind passager" betyder at man skjult og illegalt rejser med f.eks. fly eller bil. Egentlig skrækkeligt: at være blind passager i et dødt løb, så må man da være (blevet) kørt ud på et sidespor, for nu at bruge et sprogligt billede i samme boldgade. Det med "at se" kommer desuden også, dog nu så at sige omvendt, til udtryk i og med ordet "blind". Men en lille overraskelse ligger på lur, for "du" er faktisk i stand til at se sig selv udefra, og "du" når frem til så megen indsigt (!) at han/hun lover sig selv at det er sidste gang det får lov at ske, altså at det er sidste gang at man forsømmer foråret og at man står og er tilskuer til at ens eget liv bliver kørt/styret/ledet af andre. Men linjen er ikke helt entydig, for hvem udsiger den egentlig? Linjen kan læses som om fortælleren er krøbet ind i "du" og gengiver en indsigt som "du" er kommet frem til: fra nu af vil jeg bestemme over mit eget liv! Det kan dog også være en (myndig) fortællerstemme udefra der siger til du'et at nu skal du tage dig sammen! Men lige meget hvem der siger sætningen, så driller den jo ved at den måske også siger: endnu en gang, men så er det også slut, altså at man udover denne netop spildte chance gives endnu en chance ude i fremtiden; og under alle omstændigheder relativiseres det hele af en sætning der ellers skulle være endegyldig: "men så heller aldrig mere", hvor det er ligegyldigt om man giver sig selv den ekstra chance eller den gives én, for det handler om "men'et", der faktisk er lidt ironisk, for hvor tit har man ikke (som barn) enten fået at vide eller lovet sig selv eller hørt fra andre: ok, lad gå med denne gang men så heller aldrig mere, hvorefter man alligevel igen har gjort det som man ikke måtte eller skulle. Jo, jo, C.V. Jørgensen er underfundig, og så har jeg slet ikke en gang nævnt den sproglige leg i "endnu en gang til", som egentlig er en blanding af to udtryk: "endnu en gang" og "en gang til" som betyder det samme, nemlig "en gang mere".

"Man har en "knude i maven""

Efter denne omgang, er vi nået frem til sidste strofe, der begynder nedslående, men hvordan ender den egentlig? Her er de første fem linjer, hvor opremsningsmekanismen fra strofe 1 gentages (ingen verber i linje 1 & 4, først i 2 & 5):

*Endnu en nedtur endnu en joke
endnu en løgn bli'r fortalt
& du har nået det stadie hvor du tror på alt
endnu en stjerne endnu en sol
endnu et lys fader ud*

Ordet "endnu" dukker nu op igen (sammen med s-lyden) og det går fortsat ned at bakke for "du"et, også selvom man med (det positive?) ord "stadie" skulle tro at man havde bevæget sig lidt fremad eller opad. Det har man måske også, men kun for at være blevet så desperat (efter en mening med livet?!) at man tror på alt, og her kan man selv gætte på hvad dette "alt" mon kan være: løgn, religion, hvad andre

siger etc. Under alle omstændigheder er alt håb er ude og til overflod slukkes al lys ("stjerne", "sol", "lys") i både bogstavelig og overført forstand; med andre ord: det er godnat... indtil den absolut sidste linje:

men mørket føles som fløjl mod din silkehud

Sangens sidste linje, som er overordentlig velklingende med alle sine bogstavrim (m, ø, f, s, l, blødt d), indledes ikke med "endnu", men med, ja et "men". Dette "men" signalerer en modsætning til det foregående, og det må logisk set være en positiv markering eftersom det foregående har været negativt. Men hvad er det der føles godt? Det er "mørket", og det føles som fløjl mod ens silkehud, hvor både fløjl og silke er positivt ladede begreber. Men betyder det (mørket) så alligevel at løbet er kørt, at det endegyldigt er nat, ja er det sågår døden der menes med mørket, dvs. at selvom man dør, så sker det blidt og behageligt? Det kunne vel tænkes, også selvom der både står og synges et "men" der kan opfattes som trodsigt, og ikke et sideordnende "mens" eller "og" der mere utvetydigt ville have bakket læsningen med døden som (blidt) endepunkt op. Diskussionen kompliceres af melodien, der ganske vist er melankolsk, men dog samtidig, som nævnt i begyndelsen, også er om ikke ligefrem glad og lystig, så dog på en eller anden måde alligevel også munter og optimistisk. Det er i denne forbindelse interessant at "Sæsonen er slut" netop ikke bliver behandlet, endsige bare nævnt, i bogen *Liv og lys* (2006), hvor forfatterne, to præster, tolker en række af TV2-forsangeren Steffen Brandt og C.V. Jørgensens tekster i et kristent lys. Passer sangen "Sæsonen er slut" mon ikke ind i et kristent livssyn, fordi den ifølge forfatterne ikke tænder et lys i mørket?

Hvorom alting er, så kan det på baggrund af ovenstående, sikkert langt fra udtømmende, gennemgang af sangens indhold og udtryk næppe undre at "Sæsonen er slut", som sangeren Lars H.U.G. i øvrigt optog på sin *KOPY*-plade (1989) med personlige versioner af klassiske danske sange, er en sang som jeg igen og igen vender tilbage til, ikke mindst om efteråret...

Midden in een muzikaal sprookje..

- Marga van der Pol

Stel je voor: je bent 52 jaar, getrouwd, kinderen zijn het huis uit en je geeft al meer dan dertig jaar muziekles. Door allerlei redenen hoef je niet meer zoveel te werken en je besluit om naast de muziek – de ene liefde –, je in je andere liefde – het Deens - te gaan verdiepen. Dat overkwam mij en in 2000 begon ik met de studie Scandinavische Talen en Culturen aan de Universiteit van Amsterdam. Het is nu november 2006 en binnen een aantal maanden hoop ik af te studeren in de Deense letterkunde bij prof. dr. Henk van der Liet.

"Op je 56ste op vijf hoog wonen op een zolderkamer in Kopenhagen."

Bijna nog groter was het besluit, om in het kader van die studie, een semester in Kopenhagen te gaan studeren, iets wat in 2005 werkelijkheid werd. En het was een toptijd: op je 56ste op vijf hoog wonen op een zolderkamer in Kopenhagen, colleges volgen aan de universiteit, de omgang met allerlei nationaliteiten en het ondergedompeld worden in de Deense taal en de Deense gebruiken. Ondanks dit alles wilde ik ook in Kopenhagen mijn eerste liefde – de muziek – niet kwijt. Ik had mijn fluiten meegenomen en heb er veel op gespeeld, maar zonder zingen kan ik gewoon niet. Daarom ging ik op zoek naar een kamerkoor buiten de universiteit, waar ik voor een half jaar mee zou kunnen zingen. Het

voordeel van een activiteit buiten de universiteit is, dat je echt in contact komt met een club die alleen uit Denen bestaat en waar alleen maar Deens gesproken wordt.

Na intensief zoeken op internet, kwam ik uiteindelijk terecht bij Blaagaard Kammerkor. www.blaagaardkammerkor.dk. Ik viel direct met mijn neus in de boter, want in het kader van het herdenkingsjaar voor H. C. Andersen stond er een programma op het repertoire met werken op teksten van Andersen. Het koor is 33 jaar geleden opgericht door de dirigent Erik Dynesen, muziekleraar aan Blaagaard Seminarium. Zijn koorleden werft hij al vanaf het begin uit zijn studentenbestand: naast een aantal vijftigers is er nu een grote groep enthousiaste twintigers lid van het koor geworden. Ik heb aan diverse concerten meegedaan, onder andere in Rundetaarn en in Dragør Kirke. Zelfs nadat ik weer terug was in Nederland ben ik nog met hen naar Praag geweest, waar we deel hebben genomen aan een concours.

Hier in Nederland ben ik ook lid van een kamerkoor en voor ik vertrok naar Kopenhagen kreeg ik de boodschap mee maar eens rond te kijken, of het mogelijk zou zijn een concertreisje te regelen..... Die boodschap heb ik zeer ernstig genomen. Al de tweede repetitie in Blaagaard Kirke in Nørrebro polste ik de voorzitter over een eventuele uitwisseling en tot mijn vreugde ging hij daar op in. Na veel telefoongesprekken, mails, vergaderingen en meer spraken we af dat Sine Nomine uit Alkmaar in november 2006 naar Kopenhagen zou komen en dat Blaagaard in mei 2007 een tegenbezoek zou brengen. Gedurende de periode in Denemarken heb ik alle mogelijkheden onderzocht. Zo ben ik naar de Nederlandse ambassade gegaan en heb gevraagd of we misschien op een kleine financiële steun mochten hopen. Na een mooie brief en paar telefoongesprekken kregen we € 1000,-! Bovendien kwamen op 4 november 2006 vier vertegenwoordigers van de ambassade, waaronder het hoofd culturele zaken, Suzanne de Bekker en de chef de poste (plaatsvervangend ambassadeur) Adri van Loopik met hun respectievelijke partners bij het concert in Store Magleby Kirke. Ook van het Fonds Amateurkunst en Podiumkunsten www.fapk.nl kreeg Sine Nomine een subsidie als tegemoetkoming in de reis- en verblijfkosten.

Repertoire

Het repertoire was vrij snel gekozen: de koren zouden *Requiem* van Gabriel Fauré zingen voor koor, solisten en orgel, *Hör mein Bitten* van Felix Mendelssohn en *Totus Tuus* van Henrik Mikolaj Górecki voor a-capellakoors. We hebben gekozen voor deze werken, omdat deze bekend zijn en er interpretatief gezien niet veel kan misgaan. Het zou natuurlijk geen culturele uitwisseling zijn als er geen muziek van beide bodems zou hebben geklonken. Daarom kozen we er twee Nederlandse werken en een Deens lied erbij: respectievelijk *Prière* van Ton de Leeuw, *Cantate Domino* van Jan Pieterszoon Sweelinck en het eerste deel uit *Liber Canticorum I, Benedic Domine* van Vagn Holmboe. Voor degene die nog nooit van Holmboe gehoord heeft: in de catalogus van het Deense label DACAPO staan 16 titels met kamermuziek, strijkkwartetten, symfonieën, een requiem en werk voor a-capellakoors.

Concerten

Op 3 november kwam Sine Nomine aan op Kastrup. Naar goede Deense gewoonte onthaalde ik de groep met Deense vlaggetjes. en de stemming was al direct opperbst. We logeerden in Danhostel Copenhagen City bij Langebro in het hartje van de stad. Fantastische accommodatie en heerlijk ontbijt met vers brood, ruim beleg, ymer en sappen. De generale repetitie vond plaats in Jesuskirken in Valby. www.jesuskirken.dk. Deze kerk was door de Denen uitgezocht vanwege het bijzondere Cavallé –

Collorgel, een orgel uit de 19e eeuw, dat zeer geschikt is voor het begeleiden van romantische muziek. Jesuskirken is betaald door brouwer/mecenas Carl Jacobsen. Hij wilde in zijn kerk het mooiste en grootste orgel hebben. De organist Martin Petersen vertelde echter het verhaal dat het orgel niet groter mocht worden dan het toenmalige instrument in Vor Frue Kirken. www.koebenhavnsdomkirke.dk. Om die reden is het orgel in Jesuskirken kleiner dan wat oorspronkelijk de wens van Carl Jacobsen was. Tijdens de generale repetitie zagen de koren elkaar voor het eerst en na een onwennig begin schalde alras een imposant geluid door de kerk. Het eerste concert was op 4 november in Store Magleby Kirke, een voor Nederland historische plek. <http://www.dragoer-information.dk/da/hollaenderbyen.htm>.

Het was voor mij een bewogen gebeurtenis: hier stond 'mijn' Nederlandse koor met 'mijn' Deense koor samen te zingen. Terwijl kaarsen de intieme kerk verlichtten en door de ramen het mooie noordelijke namiddaglicht naar binnen scheen, spraken we één taal, die van de muziek. Wat een verbondenheid voelde ik toen. Na het concert boden de Denen ons een maaltijd aan en er werd gespeecht, lekker gegeten en gedronken: het kon niet meer stuk. Zondag 5 november zongen we hetzelfde concert in Jesuskirken voor een gemengd Nederlands-Deens publiek.

De Denen kunnen bijna niet wachten tot het mei is, schreven ze. De Nederlanders zijn nu al aan het bedenken wat voor lekkers we de Blaagaarders zullen voorzetten. Er wordt nu ook meer 'geknust' in de groep.....

Het sprookje is nog niet afgelopen: op 4 mei zingen de twee koren hetzelfde programma in Oudkarspel en op 6 mei 's middags in de Dominicuskerk, Spuistraat, Amsterdam. Ik houd jullie op de hoogte.

Sommerferie? Tag på højskole!

- Jacobien Wientjes

Selv om det bliver snart vinter, jul og det hele, vil jeg gerne fortælle lidt om sommerferien og de danske højskoler. På de danske højskoler får man en rigtig god mulighed for at øve sit danske, møde andre danskstuderende fra hele verden eller danskere af alle aldersklasser og bare at have en god sommer ferie!

Jeg skrev en gang opgave om Grundtvig og højskolerne, men alt det kan jeg ikke gentage her. Ideen bag højskolebevægelsen er dybere, men det praktiske er at man bor sammen, både eleverne og højskolelærerne, på den skole, hvor forgår undervisningen og afslapningen foregår og der spises også sammen. I gamle dage var meningen at bo deroppe i nogle måneder, og det er stadigvæk en mulighed, men det er også muligt at være med på et kortere kursus; specielt om sommeren findes der mange korte kurser. De mest kendte korte kurser på vores nordiske institut er selvfølgelig sprog kurserne, som vi kan få stipendier til fra Cirius.

“Der er en dygtig musiklærer, der selv mig fik til at synge klokken halv ni om morgenen!”

Jeg har været på IPC i Helsingør, hvor der er tre ugers undervisning, gode udflugter til hele Sjælland, internationalt mad og næsten tres elever og seks niveauer. Jeg har også været på Askov, hvor det hele er lidt mere dansk, især mad og kagerne (☺!). Kurset varer to uger, men jeg har lært lige så meget: det kan godt være personafhængigt. Der er udflugter til alle de steder på (Sønder-)Jylland, som man lærer om i 'cultuurkunde'-timerne. Der er en dygtig musiklærer, der selv mig fik til at synge

klokken halv ni om morgenen! Og så fik jeg en go fornemmelse om hvad der foregår på en traditionel højskole.

Hvis man nu er vild med højskolerne, men ikke tør at søge om et Cirijs-stipendium for tredje gang, ellers måske ikke gider at få sprogundervisning om sommeren, så kan man bare tilmelde sig til et almindeligt sommerkursus! Det gjorde jeg sidste sommer. Alle muligheder findes på www.hojskolerne.dk. Og for de rigtige hollændere; der fås godt studenterrabat på nogle af skolerne, for eksempel ved Grundtvigs Højskole i Fredriksborg. Det hjalp mig med at vælge, for det koster jo også noget. Men så får man også god undervisning i det område man har valgt, god mad, kaffe, kage; det hele! Jeg har lært en masse nye ting om digitalt fotografi (og kan bearbejde mine fotoer med dansk(!) photoshop), været til meget forskellige oplæsninger (den mest speciale var med Benny Andersen), og mødt en masse venlige, interessante og sjove danskere. Og så høres og tales der dansk hele ugen på de almindelige sommerkurser: ikke nogen polakker, japaner, italiener eller tysker der er i gang med at lære deres første ord på dansk, men hellere skifter til engelsk eller tysk lige så snart der er pause. De fleste danskere taler helst dansk, og selv om det godt kan blive lidt trættende, er det den bedste måde at forbedre sit danske!

Nå ja, der er en masse muligheder for at have en god sommerferie, men et højskole-opholdt kan i hvert fald overvejes! God jul!

Cornelis Vreeswijk, Zweedse dichter uit IJmuiden

- Hans Westin

Niemand ter aarde weet hoe het eigenlijk begon.

Zo begint het lied *De nozem en de non* van de zanger Cornelis Vreeswijk. Gevraagd om een stukje te schrijven over deze artiest en zijn connectie met Zweden kan ik het niet laten om met deze tekstregel te beginnen. Niet omdat het zo'n geweldig lied is, integendeel, ik kan het juist niet uitstaan dat het in Nederland zijn bekendste lied is gebleven. Toch beschrijft het onbedoeld heel aardig welke indruk hij hier heeft achtergelaten: een artiest die ergens is blijven hangen tussen net nog herinnerd en net niet vergeten. De laatste jaren zie je wel initiatieven om hem weer onder de aandacht te brengen, van een "eenmansmusical" met Jules Croiset via een hommage-CD waarop bekende Nederlandse artiesten zijn materiaal zingen tot het onthullen van een borstbeeld in zijn geboortestad IJmuiden. Onlangs nog is van de Friese zanger Piter Wilkens een CD uitgekomen met Friese vertalingen van zijn liederen.

Foto: Harry van Haren

En toch blijft hij bij het grote publiek redelijk onbekend. Als men al iets van hem kent is het negen keer van de tien alleen dat ene lied over de nozem. Verder weet men misschien dat hij ergens in het buitenland populair was, Zweden of zo? Waarmee het bewijs is geleverd dat men inderdaad niet weet hoe het allemaal begon. Of waar het begon.

Om mee te beginnen kun je stellen dat Cornelis Vreeswijk geen Nederlandse zanger was maar een Zweedse zanger die toevallig uit Nederland kwam. In Zweden wordt hij inmiddels beschouwd als één van de vooraanstaande dichters van de vorige eeuw, wat moeilijk te rijmen valt met de zanger van *De nozem en de non*. In het Zweeds was hij veel meer dan dat; sterker nog, wat hij meer was is bij uitstek een Zweeds verschijnsel.

Ik weet niet of het jullie ook is opgevallen, maar met de Zweedse literatuur is er iets aparts aan de hand. Zelf ken ik althans geen ander Europees taalgebied waar je in de top van de literaire canon naast romanciers, dichters en toneelschrijvers ook liedzangers tegenkomt. In Zweden wel, het is uitgerekend een troubadour die beschouwd wordt als het beginpunt van de moderne Zweedse letterkunde. Carl Michael Bellman mag dan terecht gelezen worden als één van de reuzen onder dichters, niet alleen in Zweden maar internationaal, nóg terechter mag hij gezongen worden. Puur ter vermaak, zoals zijn liederen ook werden geschreven.

Hij was niet de eerste of de laatste. Vanaf Lasse Lucidor in de 17e eeuw loopt er een lijn van Zweedse dichters die (ook) het gezongen lied als medium kozen. Gustaf Fröding, Dan Andersson, Nils Ferlin zijn maar drie voorbeelden van dichters waar je in de Zweedse poëzie niet omheen kunt en die alle drie zeker zo vaak worden gezongen als gelezen. En daarnaast zijn er de troubadours, dichters die niet alleen wédden gezongen maar die dat zelf deden. Daarmee heeft Zweden een redelijk uniek verschijnsel: een rijke schat aan liederen die bij de literaire en culturele erfenis van het taalgebied horen en tegelijk immens populair zijn. Zo wordt de Zweedse *visa* een kunstvorm die zich min of meer onttrekt aan het gangbare onderscheid tussen “hoge” en “lage” cultuur, tussen kunst en kleinkunst, wat haar ongewoon levenskrachtig maakt. Elke zichzelf respecterende Zweedse popmuzikant zal zich vroeg of laat ook aan de *visa* wagen, waardoor de liederen steeds voor een nieuwe generatie worden opengelegd.

““Je houdt zeker van autorijden?” vroeg de man.
“Nee” was het antwoord,
“ik moet de Zweden horen praten!””

Vraag een Zweed om de grote troubadours te noemen en het antwoord zal bestaan uit drie namen: Carl Michael Bellman, Evert Taube en Cornelis Vreeswijk. Vraag hem naar de bekendste liederen van deze drie en de kans is groot dat hij van zowel Bellman als Taube een lied zal noemen dat hij met name kent in de versie van Vreeswijk. Dit zegt iets over de indruk die Vreeswijk in Zweden maakte, niet alleen als dichter en zanger maar ook als vertolker van *visor* in het algemeen. En dat in een tijd die algemeen wordt beschouwd als een absoluut hoogtepunt in de geschiedenis van het Zweedse lied. Geen geringe prestatie van een buitenlander.

Het begon allemaal in 1949, toen de IJmuidense vervoersondernemer Jacob Vreeswijk besloot om naar Zweden te verhuizen. Waarom is nooit helemaal duidelijk geworden, maar emigratie hing in die jaren in de lucht en Zweden had het voordeel dat het min of meer naast de deur lag en toch ongeschonden buiten de oorlog was gebleven. Hoe het ook zij, vader Jacob verkocht zijn wagens, op de

oude Ford na waar hij instapte samen vrouw en drie kinderen. De tocht ging vlak buiten Stockholm dat als dienen voor een nieuw bestaan in de hoofdstad. Voor het oudste kind, de boekenwurm Cornelis, betekende dit in eerste instantie de keiharde een nieuwe taal. Het verhaal gaat dat hij het woord "vitamin" op z'n Nederlands voor Zweedse oren klinkt als "fitta min", kut". De hilariteit onder de pubers zal geweest. Vanaf dat moment had de

met huisraad, naar een plaatsje springplank zou Zweedse twaalfjarige nieuwe bestaan confrontatie met eens op school uitsprak, wat oftewel "mijn aanzienlijk zijn jonge immigrant

één doel voor ogen: met een aan verbetering grenzende inzet toog hij aan het werk om zich het Zweeds eigen te maken. Hij leerde complete pagina's van schoolboeken uit zijn hoofd op te zeggen, nog vóór hij begreep wat hij las; zodra hij het wél begreep liep hij de bibliotheek plat. Hij strikte een vriend van de familie, een taxichauffeur, om hem urenlang mee te nemen op zijn ritjes. "Je houdt zeker van autorijden?" vroeg de man. "Nee" was het antwoord, "ik moet de Zweden horen praten!"

"Een elastische, hermetische taal die een eigen wereld schept tussen dubbele klankbodems."

Het is hem gelukt. Niet alleen leerde hij volstrekt accentloos Zweeds spreken, uiteindelijk beheerste hij de taal beter dan de meeste Zweden. Hij ontwikkelde iets wat je vaker ziet bij mensen die in een geadopteerde taal gaan schrijven, van Spinoza tot Joseph Conrad tot drs. P: doordat hij de taal "van buitenaf" had geleerd zag hij mogelijkheden en eigenaardigheden ervan die een inboorling over het hoofd ziet. De Noorse dichter Jan Erik Vold, die na de dood van Vreeswijk zijn nagelaten oeuvre heeft geordend, sprak van "een weergaloze vreugde over de taal".

In 1962 debuteerde hij met een drietal gedichten in de culturele bijlage van Dagens Nyheter. Dit ging vrij onopgemerkt voorbij maar voor hemzelf was het groots, hét bewijs dat hij geslaagd was voor zijn integratie-examen. Dat hier een buitenlander aan de pen was, was totaal niet aan de orde. Alleen zijn naam en het gedicht:

*Flickans svarta
ringtelefon är förtrollad. Sant.*

*Då den oförberett häftigt
brännskräller, vrider sig rummet
som syntes det i en buktig spegel, jag försäkrar.*

En zo gaat het verder in een elastische, hermetische taal die een eigen wereld schept tussen dubbele klankbodems. Mij doet het denken aan de poëzie van Lucebert of Gerrit Kouwenaar. Als het daarbij was gebleven had hij waarschijnlijk net als deze dichters een kleine maar trouwe aanhang van betoverde poëziefhebbers opgebouwd. Misschien was dat ook wel zijn wens maar de werkelijkheid had het anders gewild, het waren zijn liedteksten die hem onsterfelijk zouden maken.

Hoe dat gebeurde moet in de tijd geplaatst worden. Zonder ons te verdiepen in de verdere betekenis van de jaren zestig, kunnen we constateren dat er in die tijd geen gebied was, sociaal, politiek of cultureel, dat niet heftig op de schop ging. In Zweden gold dat ook voor de aloude *visstraditionen*. Aankomende troubadours zagen zichzelf in een situatie waarin de gevestigde liedzangers gezelschap hadden gekregen van een jonge garde, die hun invloeden eerder uit de blues en het destijds opkomende protestlied haalden dan uit de traditionele bronnen. Op zich niets bijzonders, zoals elke levensvatbare kunstvorm weet de *visa* zichzelf met elke generatie opnieuw uit te vinden, uniek was de radicale energie waarmee het gebeurde. Men spreekt nog steeds van *sextiotalets visvåg*, een golf die tot in de jaren tachtig zou doorwerken en tot op heden de bakens voor het Zweedse lied heeft neergezet.

Van dat culturele klimaat was Cornelis Vreeswijk zowel een product als een aanstichter. De bluesminnende dichter was al vroeg te vinden bij het liedhonk van Stockholm, *Vispråmen Storken*, dat tekenend genoeg als jazzclub was begonnen. Zelf schreef hij naast poëzie ook liedjes, niet serieus maar voor de kick en als vingeroefening. Een bevriende troubadour, Bellmanvertolker Fred Åkerström, stelde op een dag voor om een aantal van die liederen op zijn volgende plaat te zetten. Cornelis, die het geld wel kon gebruiken, stemde toe en ging mee naar de platenbaas om er bij wijze van “demo” een paar van voor te zingen. De baas was diep onder de indruk, niet alleen van de teksten maar met name van de manier waarop de dichter ze voordroeg. Pijnlijk voor Åkerström, maar daar en toen werd besloten om een LP op te nemen waarop Vreeswijk zijn eigen liederen zong. Het resultaat was verbluffend.

Verbluffend was vooral de volstrekt natuurlijke wijze waarop de eeuwige thema's van alle lyriek in een taal werden verwoord die je zo om je heen op straat hoorde. Ik vermoed dat zijn buitenlanderschap hierin meespeelde: voor hem was alles even nieuw en even fraai, zowel de straattaal als het verschijnsel *visa*. Met de brutaliteit die naïviteit eigen is, deed hij iets waarvan hij niet kon vermoeden dat het volkomen nieuw was, waarmee hij de stem werd van de nieuwe tijdgeest. Toen de debuutplaat in de winkel kwam was hij met vrouw en pasgeboren kind net het land uit, bij zijn ouders die inmiddels naar Nederland waren teruggekeerd. Op een late avond thuiskomend in Stockholm blijft het gezin staan voor de etalage van een platenzaak. “Cornelius Vreeswik uitverkocht!” staat daar in alle haast op een kartonnetje geprent. Het zou niet lang duren voordat elke Zweed wél wist hoe je zijn naam moest spellen.

“Met de brutaliteit die naïviteit eigen is,
deed hij iets waarvan hij niet kon
vermoeden dat het volkomen nieuw was. ”

Al vanaf die eerste plaat kun je duidelijk drie kanten onderscheiden aan de liederen van Vreeswijk. Ten eerste is daar het “schelmenlied”, het genre waartoe ook *De nozem en de non* behoort en waarmee hij ook in Zweden in eerste instantie enorm populair werd:

*Sportiga Marie har min sympati
Hon är toppen!
Hon fullgör sin plikt uti sitt distrikt
med hela kroppen!*

Al sinds Bellman was het te doen gebruikelijk om dames van lichte zeden te bezingen, maar zelden was het zo expliciet gedaan. Toen op een dag uitlekte dat er bij de Zweedse staatsradio een memo circuleerde met het verzoek om het repertoire van dhr. Vreeswijk “met gepast onderscheid” te draaien, heeft dat zijn populariteit beslist geen kwaad gedaan.

Ten tweede zijn er de “pamfletten”, snedige liederen met een min of meer sociaal-politieke strekking. Links, zoals de jaren zestig dat voorschreven, maar altijd nét iets meer dan zomaar een protestlied:

*Somliga går med trasiga skor
Säg vad beror det på?
Gud Fader som i himmelen bor
kanske vill ha det så.
Gud Fader som i himmelen bor
blundar och sover sött.
Vem bryr sig om ett par trasiga skor
när man är gammal och trött?*

Het zal niet verbazen dat ook de Zweedse staatskerk besloot om de nieuwe troubadour met “gepast onderscheid” te benaderen.

Het derde gezicht van Vreeswijk vind ik zelf het interessantst. Dat zijn liederen die hij “transcripties” noemde en waarmee hij midden in de oude traditie van de *visa* gaat staan. Deze liederen zijn persoonlijk en vaak diep romantisch, zonder ooit één moment sentimenteel te worden. Op de volgende manier zingt hij een geliefde toe in een serenade onder haar nachtelijke raam:

*... säg mig hur jag ska bevisa dig här ned från gatan
vad kärlek är?*

*Vet den är mer än mycket vin om natten.
Mera dess glöd än solens vid dagens mitt.
Den löser alla bojorna som du smitt.
För kärlek är ett glödgat svärd som sänks i vatten
och slocknar där*

Hier is een waardig opvolger van Bellman aan het woord. Het zou echter een tijd duren vóór dat herkend werd, daarvoor eisten de “brutale” liedjes teveel aandacht op, samen met een zacht uitgedrukt flamboyante levensstijl.

Hetzelfde gebeurde toen hij begin jaren zeventig ook in zijn moedertaal platen ging maken, de gevoelige lyricus verdween achter de grappenmaker. En helaas kunnen we constateren dat het in Nederland min of meer zo is gebleven. Voor een deel zal dat te wijten zijn aan hoe hij hier te lande gelanceerd werd: als Nederlandstalige liedjespop uit de stal van Gerrit den Braber, terwijl hij veel meer gemeen had met zangers als Boudewijn de Groot en Jaap Fischer. Dat gaf hem meteen iets oubolligs, met de toch vrij brave ondeugendheid van *De nozem* als ijkpunt. Voor een ander deel, en dat is pijnlijker, zal het aan de taal hebben gelegen. Hij bereikte in het Nederlands nu eenmaal nooit de hoogte, laat staan de diepte, van zijn Zweedse werk. Neem bijvoorbeeld het begincouplet van het pamflet *Kleurenblind*:

*In Luiland wonen luien, in Uiland wonen uien.
In Krijgland wonen krijgers, daar komt bericht vandaan:
De luiards moeten sterven vóór ze de boel bederven.
De uien waren wij van plan om in elkaar te slaan.
Het is met ze gedaan.*

Zet dat naast de Zweedse versie, *Generalens visa*:

*I Flatland bor dom flata, i Latland bor dom lata.
I Krigland bor dom krigiska så där är allting väl.
Dom lata ska vi dräpa, dom gå blott kring och skräpa.
Dom flata har vi tänkt oss att vi ska slå ihjäl.
Av ideella skäl.*

Van het eerste vers gaan mijn mondhoeken omhoog, van het tweede mijn haren overeind. En dat verschijnsel blijft zich voordoen: zodra een bepaald lied in beide talen bestaat, wint de Zweedse versie het altijd. Soms dusdanig dat bij mij de plaatsvervangende schaamte toeslaat, zoals in het lied *Felicia*:

*Felicia försvann, kan någon säga hur?
Som fågeln ur sin bur.
Som isen när det våras, som kärlek när den såras.
Som tur utan retur.
Felicia försvann, kan någon säga hur?*

Wat in het Nederlands het volgende opleverde:

*Felicia verdween, weet iemand hoe dat kwam?
Het hek was van de dam.
En het begon te sneeuwen, daar vloog ze als de meeuwen.
Mijn handen waren klam.
Felicia verdween, weet iemand hoe dat kwam?*

Het is onvoorstelbaar hoe de dichter van de Zweedse tekst zijn naam ooit durfde verbinden aan het Sinterklaasgerijmel van de Nederlandse versie. Met zulke teksten is het om eerlijk te zijn terecht als hij hier vergeten raakt. Het antwoord ligt vrees ik in een zekere onverschilligheid van Vreeswijk tegenover zijn Nederlandse werk. Vaak heb ik de indruk dat de Nederlandse platen eerder werden gemaakt omdat er nu eenmaal een contract bestond en er geld in de la moest komen, terwijl de Zweedse liederen inzet waren van zijn identiteit als dichter. Van *Felicia* en nog meer nummers van dat kaliber schijnt het zelfs zo te zijn dat de tekst in de studio door de producer bij elkaar is gesprokkeld omdat Vreeswijk op het kritieke moment te dronken was geweest om te kunnen dichten.

Hoe dat ook zit, verschrikkelijk jammer is het wel. De man was namelijk een geweldig vertaler zodra het niet om zijn eigen teksten ging. In het Zweeds vertaalde hij liederen uit het Engels, Spaans en Fins, in het Nederlands teksten van de Amerikaanse folkzanger Jim Croce en de Chileense politieke dichter Victor Jara. Uit het Zweeds vertolkte hij Bellman en Dan Andersson. Allemaal van uitzonderlijke kwaliteit maar op de plaat van Jim Croce na ging het grotendeels aan het publiek voorbij. Zijn imago

van gezellige Hollandse teddybeer zal zich toen hebben gewroken: het publiek dat hij in Nederland trok zat niet te wachten op al te serieuze liederen.

Waarmee niet gezegd is dat hij het in het Nederlands niet kón. Met name in teksten die hij rechtstreeks in het Nederlands schreef weet hij regelmatig de juiste toon te treffen en klinkt er iets van die "weergaloze vreugde" door in de taal. Neem een lied als *Het mannetje in mijn gitaar*:

*Er woont een mannetje in mijn gitaar
Ik noem hem gewoonweg maar Pietje
En als hij maar ademt dan klinkt er een snaar
en als ik erbij ben grijp ik ernaar
en maak een klein melodietje.*

Met zo'n lief portret van hoe inspiratie werkt laat hij even zien hoe het moet, dit had van Annie M.G. Schmidt kunnen zijn. Hij blijft dan ook een zanger die het verdient om voort te leven in allebei zijn talen, al zal voor mij de Zweedse Vreeswijk altijd de "echte" Vreeswijk blijven. De Nederlandse liefhebber van Scandinavische cultuur die het Zweeds enigszins machtig is, wordt bij deze uitgenodigd om daar eens van mee te genieten.

*Jag sjunger en visa i vinden
och hoppas att vinden för
min sköna den visan mot kinden
och i hennes öra strör
och hennes hjärta rör!*

**"De gevoelige lyricus verdween
achter de grappenmaker."**

Wie meer wil weten over Cornelis Vreeswijk kan beginnen bij de websites van het Nederlandse Cornelis Vreeswijk Genootschap (www.cornelisvreeswijk.nl) en het Zweedse Cornelis Vreeswijksällskapet (www.cornelis.nu). In het Nederlands bestaan een viertal verzamel-CD's met Nederlandstalig werk, deels overlappend. In het Zweeds is zijn complete oeuvre beschikbaar, zowel alle oorspronkelijke LP's op CD als een groot aantal verzamelaars en live opnames.

Idolen

- An Duits (oud – docent Zweedse taal- en letterkunde/oud - studieadviseur Scandinavische talen)

Het *Holland Festival Oude Muziek* in Utrecht bezoek ik al sinds jaar en dag, ik vind het altijd een fijne afsluiting van de hoogzomertijd. De laatste jaren leek de belangstelling tanende, maar deze keer kon de organisatrice van het Festival na afloop stralend uitroepen: “We zijn weer hélemaal sexy!”.

Dit jaar bestond het *Holland Festival Oude Muziek* 25 jaar en dat konden we merken ook. Er was een schitterend aanbod. En er was een enorme toeloop: elke avond barstte de grote zaal van Vredenburg haast uit zijn voegen.

De meeste bezoekers zijn echte fijnproevers. Zij weten precies hoe zij Claudio Monteverdi (1567 – 1643) of Buxtehude [1637-1707] willen horen. Voor alle duidelijkheid: zo iemand ben ik niet.

“Een devote figuur in zwart kostuum.”

Bij het Festival nodigt men altijd een ‘artist in residence’ uit. Dit jaar was dat Christina Pluhar, een kleine, energieke dame met heel lang, rood haar die op loeihoge naaldhakken al luitspelend haar ensemble *L’Arpeggiata* aanvoert in het spelen van en improviseren op oude muziek. Dat kan gaan van kalme, devote melodieën tot meeslepende iberische ritmes. Deze keer had ‘L’Arpeggiata onder meer madrigalen van Monteverdi op haar programma staan. Christina had daar uiteraard een zanger voor ingehuurd.

Philippe Jaroussky.

Fransman. 26 jaar. Een lange jongen. En, hoewel hij vlak voor het concert in onze poffertjestent met een vriendje opgewekt een kolossale pannenkoek met slagroom (!) zat te verorberen: superdun.

Die jongen kan werkelijk fenomenaal zingen. Hij heeft een heel hoge alt ontwikkeld, misschien zou je kunnen spreken van een sopraan. En daarmee jubelt hij zijn Maria- of liefdesliederen regelrecht de hemel in. Heel stil staat hij daarbij, een devote figuur in zwart kostuum.

Maar dan.

Heel subtiel verandert er iets in zijn houding.

Een bijna onmerkbaar knikje van Christina Pluhar.

Drie musici uit het ensemble zetten zich schrap.

Want in de tweede regel van zo’n heel oud lied begint Jaroussky jazzelementen aan te brengen, eerst bijna onmerkbaar maar vervolgens onontkoombaar. De klavecijnist, de cellist en de cornettist vallen in.

De cornetto¹ speelt plotseling geen nasale, ijle tonen meer, maar begint te klinken als een echte jazzklarinet, het tinkelend klavecimbel brengt nu een dwingend slagwerk voort en de cellist ondersteunt en versiert naar hartelust. En al die oudmuziek liefhebbers kunnen plotseling niet meer stilzitten, maar beginnen te blaken van enthousiasme. Helemaal bij de cornettosolo’s, met van die prachtige, weemoedige uithalen! En als Philippe op die stokoude muziek al jubelend ook nog eens begint te swingen, is er geen houden meer aan: bijna iedereen gaat uit zijn bol!

Oneerbiedig? Nee, vol overgave! En dus adequaat...

Leve Christina Pluhar. Die op goede gronden heeft uitgedacht dat mensen vroeger ook improviseerden en misschien wel op een manier die niet zo ver van de onze afstaat². En die daardoor oude muziek bijzonder dicht bij de toehoorders van nu brengt.

En leve haar spelers, die dat allemaal waar kunnen maken.

En vooral: leve Jaroussky!!! Wat een man!!!

¹) cornetto of zink: metalen blaasinstrument uit vroeger tijden

²) Tijdschrift Oude muziek, 3/2006, p.4 e.v.

Interview met Anders Bay

- Nicolette van Neer en Lars Zwemmer

Dit maal is in Nordoms interviewserie met docenten Scandinavistiek Anders Bay aan de beurt, gastonderzoeker en docent Deens. Nordom sprak meer dan twee uur en een kwartier met hem over Denemarken, Nederland, de universiteit, inburgering en nog veel meer.

De plaats van handeling voor dit gesprek is Anders' kantoor op de zesde etage in het PCH. Het is al over vijfen, op een regenachtige novemberavond en Anders ontvangt ons, ook al heeft hij nog een lange reis naar huis, naar Groningen, voor de boeg. We vragen hem dan ook als eerste hoe hij in Amsterdam terecht is gekomen en daarnaast überhaupt in Nederland.

“Ik begon in Groningen aan de universiteit, maar ben nu dus hier terechtgekomen ook al woon ik nog steeds in Groningen. In 1997 las ik dat er een ‘sendelektor’ werd gezocht, dus iemand die naar het buitenland uitgezonden kon worden. Er waren verschillende plaatsen mogelijk en toen heb ik een lijstje gemaakt met steden die ik bij mezelf vond passen. Een van die steden was Groningen en die werd het ook uiteindelijk. Alles was heel snel,

binnen een week na mijn aankomst in Groningen, geregeld. Ik kwam in Groningen als docent en kreeg een contract voor vijf jaar, eerst twee en daarna drie jaar. Ik heb daar met veel plezier gewerkt. Toen het contract afliep bleef ik uiteindelijk ook in Nederland. Ik had het er naar mijn zin, had inmiddels een vriendin en, iets later, een huis en ik kon dus in Amsterdam beginnen, toen ik aldaar een aanstelling kreeg aangeboden. We hebben daar eerst ook nog wel naar een huis gezocht, maar dat lukte niet en dus zijn we in Groningen gebleven. Voor sommige mensen is dat soms wel verwarrend, vooral voor degenen die me uit Groningen kennen, zij vragen me dan: “waar ben je nu eigenlijk?”. Maar nu heeft mij vriendin ook werk in Groningen en ik reis dus naar Amsterdam. Dat bevalt goed zo, in de trein heen en terug kan ik veel lezen en dat doe ik graag. Hier op de universiteit heb ik daar niet zoveel tijd voor, hier is veel administratief werk en veel contact met studenten en collega's. Zo vind ik het leuk en prima.” **In Groningen, vertelde je, had je een contract voor vijf jaar. Is dat nu in Amsterdam weer zo?** “Nee, zo is het niet. Hier op de UvA is het voor één jaar. Er wordt ieder jaar opnieuw naar gekeken, maar ik heb geen vaste aanstelling. Dat komt misschien in de toekomst, want in het begin had ik een contract voor een half jaar, nu voor een heel jaar, dus wie weet wat het dan wordt.” **Zou je niet weer terug willen naar Denemarken?** “Ik sluit niets uit, maar ik heb het hier echt naar mijn zin en voorlopig wil ik eigenlijk niet weg. Ik heb nog dingen, vooral mijn onderzoek, die ik moet doen hier in Amsterdam, dus voorlopig ben ik niet op zoek naar een andere baan of zo. Maar je weet nooit wat de toekomst brengt.”

Behalve dat je les geeft, ben je ook nog met een promotieonderzoek bezig, nietwaar?

“Ja, dat is waar, eigenlijk ben ik aan het promoveren en daarnaast geef ik les, maar in de praktijk is het eerder omgekeerd. Ik besteed meer tijd aan het lesgeven dan aan mijn onderzoek en zo zou het misschien eigenlijk niet moeten zijn. Maar lesgeven vind ik ook leuk, mijn onderzoek komt dan wel vaak op de tweede plaats. Wel is het zo dat ik het in het najaar vaak drukker heb dan in het voorjaar, dan geef ik minder colleges, dus ik hoop echt dat ik dan meer tijd heb om aan mijn proefschrift te

Anders op zijn kantoor –
Foto: Nicolette van Neer

werken.” **Waar gaat je onderzoek over?** “Mijn proefschrift gaat over de receptie van moderne Nederlandse literatuur, na 1990, in Denemarken. Vertaalde Nederlandse literatuur dus. En andersom de receptie van moderne Deense literatuur in Nederland. Dit onderwerp heeft te maken met het feit dat Diederik Grit ook zo’n onderzoek heeft gedaan maar dan tot aan 1990 en ik dacht, dat lijkt me leuk, dat wil ik ook en ik ben dan verder gegaan waar hij gebleven was. Ik wil het in feite tot nu toe afmaken en ik ben bovendien geïnteresseerd in moderne, en natuurlijk ook Deense, literatuur.” **Wat vind je van de Nederlandse literatuur?** “Dat kan ik niet zo goed beoordelen, want ik lees, helaas, niet zo veel Nederlandse literatuur. Daar heb ik geen tijd voor, maar ik lees natuurlijk de receptie wel. Het is dus moeilijk voor mij om daar iets over te zeggen, en als ik dat doe, dan wordt het niet gebaseerd op het lezen van de boeken, maar van de receptie ervan.” **Wanneer moet je met het onderzoek klaar zijn?** “Het moet eigenlijk volgend najaar af zijn, in september 2007. Als het komend voorjaar echt goed gaat en ik heb er genoeg tijd voor, dan moet die datum wel haalbaar zijn. Maar in september loopt mijn beurs af, dus het moet dan wel af zijn. Ik moet meer, maar dat doe ik nu ook al, in mijn weekenden werken.

Ik maak lange werkdagen. Dat heeft ook te maken met het feit dat ik geen laptop heb. Wanneer ik dus om negen of tien uur thuiskom, moet ik nog een hoop mails beantwoorden. Ik moet ook weer vroeg op, dus het is het beste als ik de meeste mails heb verwerkt.”

Je geeft heel wat vakken, Academische Vaardigheden, Deens Taalverwerving, literatuur en je hebt ook cultuurkunde gegeven. Wat vind je nu het leukste?

“Ik weet het niet echt, ik vind het allemaal leuk. Deze vraag doet me ook denken aan een van de stellingen die jullie me vooraf al gestuurd hadden, waar ik moest kiezen tussen taalkunde of letterkunde. Die twee worden vaak opgesplitst, maar ik vind dat je misschien zou moeten experimenteren en de twee samen moet behandelen. Als je een literaire tekst heel nauwkeurig analyseert, dan wordt het ook bijna een taalkundige analyse. Dus dat zou je dan misschien meer samen kunnen doen.

“Misschien zou je moeten experimenteren en letter- en taalkunde samen moeten behandelen.”

Je hebt het ook vaak over taalkunde en over letterkunde, maar waar is dan filmwetenschap? Je kunt ook andere richtingen erbij betrekken, ook muziek, dat wil ik zelf graag meer doen in mijn colleges. Dan kan ik eerst de tekst van een liedje uitdelen, die kunnen we dan behandelen en naar de muziek luisteren. Als je dat als eerste doet, heb je meteen ook een leuk begin van het college. Een paar weken geleden was er ook een student die het had over een liedje met een fiets, ik dacht toen dat het een liedje van Povl Kjøller was. Dat bleek niet zo te zijn, maar het was hoe dan ook leuk en het gaf me de gelegenheid om Kaj en Andrea te introduceren, dat zijn twee figuurtjes, Kaj is een kikker, Andrea een papegaai en zij hebben ook allebei hun eigen liedje en samen hebben ze ook een liedje. Ik kon toen dus ook over die twee vertellen en we luisterden naar hun liedjes. Dat is op die manier ook een beetje cultuurkunde.

Er werd mij toen ook gevraagd of zij ook een soort Bert en Ernie zijn, en dat doet me ook weer aan een van jullie stellingen denken waarbij ik moest kiezen tussen die twee, maar ik moet zeggen dat ik hun haast niet ken, inmiddels wel beter, maar ik ben er niet mee opgegroeid, want Danmarks Radio wilde het niet aankopen, dus in

De figuurtjes Andrea en Kaj –
Foto: Nicolette van Neer

Denemarken zijn ze onbekend.” **Je noemde net al cultuurkunde, je hebt dat ook gegeven, nu geeft Hanne het weer. Vind je dat jammer en heb je niet het idee dat jij dat als ‘echte’ Deen beter zou kunnen?** “Nee, dat idee heb ik niet. Aan de ene kant zit Hanne ook in de Deense cultuur, maar ik vind ook dat het goed is als iemand er van buiten naar kijkt en daarom ook met een wat kritischer blik. Dat is juist goed. Hoewel ik mezelf wel kritisch vind als het over Denemarken gaat. Het is niet zo dat ik Denemarken in mijn colleges sta op te hemelen.” **Ben je kritischer ten aanzien van Denemarken geworden sinds je in Nederland woont?** “Dat is een goede vraag. Ik ben niet kritischer geworden, maar ik zie wel andere dingen, en daardoor misschien toch wat kritischer. Dingen die ik eerst niet zag. Zo zie ik bijvoorbeeld dat het allemaal sneller gaat in Nederland dan in Denemarken. Ik weet niet of dat goed of slecht is, maar ik zie wel een duidelijk verschil. Iemand die vaak in Denemarken op vakantie is geweest, vertelde mij ook een keer dat Denemarken veertig jaar achterloopt. Dat is natuurlijk wel wat overdreven, maar dat soort verschillen zijn toch leuk om te zien.” **Had je al een bepaalde voorstelling van Nederland toen je hier kwam, misschien ook vooroordelen?**

“Nee, dat had ik niet. Ik was ook al eens eerder op interrail in Nederland geweest. Dat was toen ik op het gymnasium zat, zo’n twintig jaar geleden. Ik was toen in Amsterdam, Maastricht en in Groningen, in Leeuwarden zelfs. Ik overnachtte in een jeugdherberg in Meppel. Nu ik dagelijks door Meppel rij, is het wel raar om te bedenken dat ik daar een keer overnacht heb.

Wat me toen opviel, en dat weet ik nog goed, was dat ik Nederland zo kleurrijk vond. Je zag het al aan de bankbiljetten die bijzonder kleurrijk waren. In Leeuwarden stond er een beeld voor het station, nu staat het erachter, een beeld met schijfjes in allerlei kleuren, daar zag je dat ook aan. Ook vond ik Nederland een modern land.” **Heb je ervaren dat er cultuurverschillen zijn tussen Nederland en Denemarken?** “Ja, zeker. Er zijn er veel, ze zijn misschien niet zo groot, maar wel veel. Ik noemde al het tempo, maar wat me ook opvalt, en dat vind ik erg interessant, dat zijn cabaretiers. Nederland heeft daar een traditie voor en in Denemarken hebben we zoiets niet. De Nederlandse cabaretiers zijn ook heel veelzijdig, ze zingen, maken grappen, leveren commentaar op de politiek. Dat is iets wat we in Denemarken niet hebben en in Nederland wel. Zelf vind ik Herman van Veen erg goed.

In Nederland houdt men ook van discussiëren, dat valt me steeds meer op. Je moet een debat hebben en zo’n debat kan ook heel belangrijk zijn, dat zagen we bijvoorbeeld met Ayaan Hirsi Ali, dat resulteerde zelfs in nieuwe verkiezingen. Maar het debat gaat wel altijd op een beschaafde manier en uiteindelijk moet iedereen het volgens het poldermodel met elkaar eens worden, daar is zelfs een werkwoord voor, ‘polderen’. Je moet altijd tot een gezamenlijke conclusie komen, of je moet op z’n minst weer samen verder kunnen en in die zin lijkt Nederland dan ook wel weer op Denemarken, want daar vinden we ook dat je wel kunt discussiëren, maar dat het gezellig moet eindigen, en of dat nou altijd goed is, daarover kun je dan weer discussiëren. Bij dat discussiëren vind ik wel dat het in Nederland ook vaak, als het over voetbal gaat, dan wel erg ver gaat met de eindeloze discussies over slechte wissels en weet ik veel.

“Uiteindelijk moet iedereen het volgens het poldermodel met elkaar eens worden.”

De kranten zijn ook van hoge kwaliteit, het maakt (bijna) niet uit welke je koopt, je krijgt elke dag waar voor je geld. Ik lees ze ook graag, voor zover ik tijd heb, maar op vrijdag koop ik dan *de Volkskrant* en op zaterdag *Trouw*, omdat op die dagen de boekbijlage erbij zit.

En alles is goed geregeld in Nederland en het is een sociaal land, mensen geven veel om elkaar, het komt bijvoorbeeld vaker voor in Nederland dat er iemand met een collecte voor een goed doel op de

stoep staat. In Denemarken is het klimaat voor mijn gevoel de laatste jaren wat harder geworden, zowel vergeleken met vroeger als met Nederland. Je hoort ook mensen zeggen dat het klimaat in Nederland harder is geworden, maar dat is niet mijn ervaring.” **Zijn er tradities hier in Nederland die je aanspreken en waarvan je zegt, die zou ik ook wel in Denemarken willen introduceren?** “Ja, in ieder geval zijn er tradities die ik leuk vind, Sint Maarten bijvoorbeeld vind ik erg leuk en zou ik ook wel in Denemarken willen hebben. Het lijkt wel een beetje op Fastelavn, maar is wel anders, want Sint Maarten is toch ’s avonds en met lampionnen. Sinterklaas vind ik ook leuk. Vooral ook omdat het voor kinderen is en bovendien doe ik elk jaar weer mijn best met het schrijven van gedichten. Ik hoop dat zo’n traditie blijft en dat de Kerstman niet een te grote invloed krijgt.” **En is er een Deense traditie die jij wel in Nederland zou willen introduceren?** “Hm, ja. Dat is misschien wel het dansen rond de kerstboom, dat doen we ook thuis in mijn familie en ook Fastelavn met ‘at slå katten af tønden’ is ook een leuke traditie, die misschien ooit uit Nederland is gekomen, dat heb ik, geloof ik, ergens gelezen. Volwassenen kunnen daar ook aan meedoen. In de Deense Zeemanskerk in Rotterdam organiseren ze dat elke jaar.”

Zoals je weet is het thema van het Nordomblad dit keer muziek, dus we wilden je vragen wie je favoriete Deense of Scandinavische artiest is?

“Daar heb ik al even over na kunnen denken. Ik heb er veel, maar ik weet niet of er echt een favoriet bijzit, maar als het goed is, komt er een artikel over C.V. Jørgensen. Hem vind ik goed en als er muziek is die typisch Deens is, dan is het wel C.V. Jørgensen. Hij zingt ook in het Deens en doet dat op een geheel eigen manier. Als er aan mij wordt gevraagd wat er nu typisch Deens is, dan noem ik hem ook vaak. Hij staat toevallig, of misschien juist wel niet toevallig, in de Deense canon voor popmuziek.

Ik houd er ook van om naar muziek te luisteren terwijl ik aan het werk ben, maar dat moet dan wel muziek zijn die ik heel goed ken. Eigenlijk moet ik de muziek zo goed kennen en zo vaak gehoord hebben, dat ik niet meer hoef te luisteren. Ik kan daardoor niet naar de radio luisteren, want dan begin ik te luisteren naar wat ze zeggen, en met klassieke muziek werkt het bij mij ook niet tijdens het werken.

“In Nederland moet je weten wat zegels zijn, dat is een deel van de inburgering.”

Als jullie namen willen hebben van wat ik goed vind, dan wordt het vooral uit mijn tijd, naast C.V. Jørgensen ook TV-2, Gnags en Sebastian, maar die laatste twee moet ik eigenlijk weer herontdekken. En dan heb je natuurlijk altijd nieuwe artiesten, maar die kennen jullie dan weer beter dan ik. Hoewel ik het ook jammer vind dat ik die niet zo goed ken, is het leuk dat er dan studenten zijn die mij daar weer dingen over kunnen vertellen die ik niet weet.” **Luister je ook Nederlandstalige muziek?** “Ja, zeker. Mijn favoriete Nederlandstalige band is De Dijk. Zij maken leuke muziek en hebben leuke teksten, voor zover ik die begrijp. Ik ben zelfs naar een concert van ze geweest, live zijn ze heel goed. Bløf ken ik niet zo goed. **Marco Borsato, Frans Bauer?** Nee, nee, dat gaat eigenlijk de verkeerde kant op. Ik kan er wel naar luisteren, maar het is niet iets dat ik koop. Een tijdje geleden was er ook een liedje van Veldhuis en Kemper, *Als ik jou was*. Dat vond ik een leuk liedje, was ook een beetje cabaret en dat doet me ook weer denken aan Acda en de Munnik, ik was bij een van hun concerten, in Carré. Ik wil ook graag een band als Golden Earring noemen, dat is dan wel niet Nederlandstalig, maar wel Nederlands. Ik heb het leuk gevonden om Nederlandse artiesten te leren kennen, want dat is toch een verbreding van je culturele horizon.

Mijn eerste cd hier was er eentje van Freek de Jonge, want ik vond dat ik zo snel mogelijk moest inburgeren en hij had toen zo’n liedje *Leven na de dood* en die woorden begreep ik ook zo’n beetje en het tekstboekje zat bij de cd. Verder vind ik Freek de Jonge niet heel erg leuk.”

Nu we het over taal en het Nederlands hebben, was het moeilijk voor je om Nederlands te leren?

“Tja, ik ben niet degene die zegt dat ik vloeiend Nederlands spreek, maar het moeilijke was om Nederlands te mogen spreken. Dat had ik in het begin ook, ik probeerde zo veel mogelijk Nederlands te spreken, ik ben ook gelijk op een cursus gegaan, al in de tweede week dat ik hier was, maar als ik dan iets vroeg en ik het antwoord niet goed verstond, dan moest ik weer vragen wat ze zeiden en uiteindelijk verliep dat dan toch vaak in het Engels. Of je vraagt iets in het Nederlands, of tenminste in iets waarvan je denkt dat Nederlands is, en dan krijg je antwoord in het Engels. Dat gebeurde gelukkig alleen in het begin.

In het begin wist ik ook niet wat zegels waren. Als ik dan bij Albert Heijn was, werd er aan me gevraagd of ik ook zegels spaarde. In Denemarken heb je dat niet of nauwelijks, maar in Nederland moet je weten wat zegels zijn, dat is ook een deel van de inburgering. Ik heb dat dus een keer gevraagd bij de kassa en het werd me toen uitgebreid uitgelegd, terwijl de rij alsmaar langer werd. De caissière vond het wel een beetje vreemd dat ik niet wist wat zegels waren.” **Spaar je ze nu zelf?** “Ja, of misschien niet zegels, maar ik heb wel een Air Miles-kaart en die is ook gekoppeld aan een bonuskaart. Ik spaar ook al die punten op koffie en zo. Wat dat betreft ben ik wel ingeburgerd, vind ik zelf!” **Neem je dan ook van die gratis spulletjes mee uit hotels, zeepjes, luciferdoosjes, dat soort dingen?**

“Ja, dat doe ik ook wel, als het gratis is, waarom niet? Ben ik nog steeds goed ingeburgerd? Ik was namelijk een beetje bang dat ik dat na die vraag over Bert en Ernie niet meer zou zijn.” **Je bent nog steeds ingeburgerd en in het kader van de inburgering hadden we je ook de stelling voorgelegd waarbij je moest kiezen tussen Katja en Bridget, wist je meteen wie dat waren?** “Ja, en mijn vraag aan jullie daarbij was eigenlijk, weten jullie of ze nog steeds ruzie hebben? Want volgens mij werd Bridget niet uitgenodigd op de bruiloft van Katja. Dus dat soort dingen weet ik ook!” **Dan kunnen we je de stellingen voorleggen: Story of Privé en RTL Boulevard of SBS Shownieuws!** “Haha, ik wil graag alles volgen en ik zie ook dat soort programma’s wel eens. Ik lees dus ook wel dat soort bladen. Ik koop ze niet, maar lees ze wel. Ik moet toch weten wat er gebeurt.”

Maar wie van de twee kies je, Katja of Bridget? Ik hoopte eigenlijk dat mijn vraag aan jullie voldoende was om de vraag te beantwoorden, want ik heb niet echt een voorkeur.”

Nu we het hier toch over hebben, wilden we je gelijk maar de stelling Margrethe of Beatrix voorleggen. “Ja, hier kies ik toch voor Margrethe en dat heeft niets met nationalisme te maken. Maar dat komt omdat zij, ook, een moeilijke periode heeft meegemaakt, er is van alles gebeurd in haar familie, maar ze heeft zich daar op een goede manier doorheen weten te slaan.” **En als we de kroonprinsessen tegenover elkaar zetten, Mary of Máxima?** Ja, hier heb ik ook eigenlijk geen voorkeur, maar wat me wel opvalt, is dat de prinsessen erg populair zijn en ook populairder dan hun mannen. Dat zag je ook bij Joachim en Alexandra en dat Joachim blijkbaar moeite had met de grote media-aandacht voor Alexandra.”

“Volgens mij werd Bridget niet uitgenodigd op de bruiloft van Katja.”

Laten we verdergaan met politiek, wie heeft je voorkeur, Jan-Peter Balkenende of Anders Fogh Rasmussen of wil je hem vervangen door een van de andere politieke paren die we hebben opgesteld, namelijk Wouter Bos/Helle Thorning-Schmidt, of Rita Verdonk/Pia Kjærsgaard?

“Nee, deze vraag wilde ik niet vervangen. Hier wordt het toch Balkenende, want zijn communicatieve stijl spreekt me meer aan. Jullie lachen zie ik?” **Tja, Balkenende is nogal een houten klaas.** “Haha, ja ik begrijp wat je bedoelt, maar als je ze vergelijkt dan vind ik Balkenende toch beter uit de

verf komen.” **Maar als we dan Bos en Balkenende tegenover elkaar zetten, wie wordt het dan?** “Dat is dus de vraag die ik vreesde, maar dan is het Bos. Zijn stijl spreekt me dan weer meer aan dan die van Balkenende en politiek gezien ook. Ik hoopte eigenlijk dat ik me kon beperken tot Bos en Thorning-Schmidt.” **Okay, waar kies je dan tussen?** “Ik vind het in de eerste plaats interessant dat je dit paar op kunt stellen. Ik kies wel voor Bos, maar dat komt ook omdat ik hem beter ken en vaker op tv gezien heb. Ik heb wel gelezen over Thorning-Schmidt, maar ken haar toch niet zo goed als Bos. Wat ik ook interessant vind is dat ze allebei leider zijn van de sociaal-democratische partij en dat ze beide de partij terug moeten brengen na een groot verkiezingsverlies. Het is interessant om te zien hoe ze dat aanpakken. Als het Helle Thorning-Schmidt lukt, en op het moment gaat het ook goed in de peilingen, een paar jaar geleden ging het erg slecht en dacht men dat het nooit meer goed zou komen, maar als het haar lukt, dan kan zij de eerste vrouwelijke premier van Denemarken worden.” **Je mag niet stemmen, toch?** “Dat klopt en dat vind ik ook heel jammer. Het heeft niets met Nederland te maken, maar als Deen mag je na zeven jaar in het buitenland te hebben gewoond niet meer stemmen en om in Nederland te mogen stemmen, moet ik me laten naturaliseren. Dat is me ook wel gevraagd toen ik mijn verblijfsvergunning moest verlengen, dat gebeurt altijd automatisch, maar er werd mij een keer gevraagd of ik niet liever Nederlander wilde worden, maar toen heb ik nee geantwoord. Maar ik mag dus niet in Denemarken, noch in Nederland bij de landelijke verkiezingen stemmen en dat vind ik erg jammer en ik vind ook eigenlijk dat het niet kan, want het is gewoon mijn democratisch recht. Ik mag wel voor de gemeenteraad stemmen en dat doe ik dus ook, want dan heb ik toch een beetje invloed.”

Ik vind politiek erg interessant en vooral ook de Nederlandse politiek. Het is ook leuk om verschillen te zien, bijvoorbeeld dat de burgemeester, in Denemarken gekozen wordt en in Nederland niet. In het begin vond ik dat raar, maar langzamerhand ben ik misschien zoveel ingeburgerd dat ik het niet meer zo raar vind.”

“Ik kan Zweeds en Noors na-apen, maar dan wordt het ook niet meer dan dat.”

Wat betreft de Deense politiek, Denemarken kwam begin dit jaar niet al te positief in het nieuws naar aanleiding van alle ophef en de reactie op de Mohammed-tekeningen in *Jyllands Posten*. Wat vond jij van deze hele kwestie?

“Heel principieel vind ik dat je kritiek op alles mag uiten en dat ook religie daarbij geen uitzondering is. Bij die tekeningen en het plaatsen ervan ging het voor mij niet om een belediging, ik zag ze eerder als kritiek en een aanzet tot discussie met behulp van satire. Ik ben niet voor de belediging van mensen, ik ben er alleen voor dat je kritiek mag uiten.

Maar het was een vreemde periode, toen het rond die tekeningen escaleerde. Denemarken was toch altijd een klein en rustig land, bemoeide zich niet met veel, hoewel het wel lid was van de NAVO. Dus het was vreemd en wennen toen opeens de Deense vlag werd verbrand. Aan de andere kant was dat ook het uiten van een mening en ook een vorm van kritiek. Hoewel die kritiek verkeerd was geplaatst, het ging niet om Denemarken, het ging om de krant. Maar zo’n soort kritiek in een krant moet je anders aanpakken. Uiteindelijk heeft de Deense ‘statsadvokat’ ook gezegd dat de tekeningen waren toegestaan en toen hebben een aantal moslims later een rechtszaak tegen de hoofdredacteur en de cultureel redacteur van *Jyllands Posten* aangespannen, en verloren. Zo vind ik dat je dit soort dingen moet aanvechten.”

We wilden de politiek nu verlaten en verder gaan naar Scandinavië en je als eerste vragen welke taal je voorkeur heeft, Noors of Zweeds?

“Hm, dat is moeilijk. Ik versta ze allebei, ik lees ze allebei, ik spreek ze niet. Ik kan het na-apen, maar dan wordt het ook niet meer dan dat, en dan wordt het misschien ook wel heel slecht. Ik heb wat dat betreft geen voorkeuren en zoals jullie zullen begrijpen, wil ik ook geen ruzie hebben met mijn collega’s.

Ik heb ook Noors en Zweeds gehad, in ieder geval op de universiteit en van het gymnasium weet ik ook zeker dat we in ieder geval Zweeds hadden.” **Als je Zweeds en Noors tegenover Nederlands zet, wat heeft dan je voorkeur?** “Dan heb ik ook niet echt een voorkeur, maar ik dacht dat ik misschien wel een karakteristiek kan geven in één woord van die drie talen, dan hoef ik ook niet te kiezen. Ik zou Zweeds dan overtuigend willen noemen, dat is het eerste woord waar ik aan dacht. Noors is misschien wat zachter dan Zweeds, maar het is ook een soepele taal met veel energie. Nederlands vind ik dan een krachtige taal en het is ook een mooie taal.” **Versta je alle Nederlandse dialecten?** “Nee, ik kan ze niet verstaan en ik heb nog steeds moeite met het herkennen ervan.” **En Fries?** “Ja, dat gaat wel een beetje. Het echte Fries kan ik niet verstaan. Maar van mijn vriendin hoorde ik dat er ook Stadsfries is en dat kan ik wel verstaan.” **Er stond vandaag in een Zweedse krant een artikel over de vertegenwoordiger van de Faeröer in de Nordiska råd die in de vergadering van Nordiska Råd heeft gezegd dat hij vond dat het Zweeds in alle Noordse landen gesproken zou moeten worden, om op die manier een eenheid te vormen die zich tegen het Engels kan wapenen. Hij dacht dat het Engels anders de nationale talen over twintig jaar verdrongen zou hebben. Wat vind jij daarvan?** “Nee, dat zie ik niet zitten. Waarom Zweeds eigenlijk?” **Dat is de grootste taal. Zou je er meer voor voelen als het Deens was?** “Nee, dan ook niet.” **Vind je wel dat de Scandinavische of Noordse landen meer zouden moeten samenwerken, als een soort van EU met bijvoorbeeld een gemeenschappelijke buitenlandpolitiek?** “Op taalgebied moeten ze meer samenwerken, ook meer onderwijs in die talen. Verder is er natuurlijk al veel samenwerking, bijvoorbeeld wat betreft de paspoorten, je kunt, en kon, zonder paspoort in alle Scandinavische landen reizen. Samenwerking kan nooit kwaad, maar bijvoorbeeld milieu- en vreemdelingenpolitiek gaat verder dan alleen de Scandinavische landen en dan vind ik dat de EU dat beter kan regelen.”

Hier op de UvA is Deens altijd de kleinste taal van de drie, wat vind je daarvan en begrijp je het?

“Laat ik het zo zeggen dat ik hoop dat ik er niet aan wen, want dan ga ik denken dat Deens altijd de kleinste taal is. Maar ik begrijp het eigenlijk ook wel. Ja, wat kan ik verder zeggen, ik doe mijn best om de Deense taal en Denemarken zo goed mogelijk te vertegenwoordigen. Er is wel een gezonde concurrentie tussen de docenten hier aan het instituut en je bent natuurlijk altijd benieuwd naar het aantal nieuwe studenten. Komende maandag geef ik een college over het boek *I Sverrig* van H.C. Andersen en dat is dan ook weer een mooi voorbeeld van de samenwerking tussen de verschillende talen.

Als we niet naar de talen, maar naar de landen kijken, heb je dan liever Noorwegen of Zweden?

“Ik durf het bijna niet te zeggen, maar ik ben alleen in Zweden geweest, niet in Noorwegen, sorry Suze en Tanja. Maar ik moet er wel een keer heen, dat is duidelijk.” **Je vindt wel dat een docent bij Scandinavistiek in alle landen moet zijn geweest?** “Ja, dat vind ik wel, dat hoort erbij. De Faeröer, Groenland en IJsland ook. Die eerste twee zijn natuurlijk Deens, IJsland is dat geweest, ook Noors trouwens en een paar jaar geleden zouden we ook naar IJsland gaan, maar die reis ging een dag voor vertrek niet door. Maar om terug te keren naar Noorwegen en Zweden, dat zijn natuurlijk ‘broderlande’ en ik heb nu niet echt een voorkeur. Als je het me vroeger had gevraagd, had ik misschien Zweden gezegd, want toen zag ik veel Zweedse kinderprogramma’s op tv. Ik heb zelfs familie in Zweden. Ik heb dus wat dat betreft meer met Zweden, maar dat betekent niet dat mijn voorkeur daar automatisch naar uitgaat.” **We wilden je ook naar de hoofdsteden vragen, maar je bent dus ook niet in Oslo geweest. Wel in Stockholm?** “In Stockholm wel.”

Als we nu naar het Deens kijken, wat vind je dan een mooi woord uit de Deense taal?

“Hier heb ik al even over kunnen nadenken en wat ik een leuk woord vind is bijvoorbeeld *Æbleskiver*. Letterlijk betekent dat ‘appelschijfjes’, maar het leuke eraan is dat het niet is wat je denkt dat het is. Het zijn namelijk helemaal geen schijfjes, maar bollen en er zit ook helemaal geen appel in. Dat was vroeger wel zo. Het lijkt misschien een beetje op poffertjes, maar het is wel wat anders.” **En hoe zit het met Deense uitdrukkingen?** “Ik ben iemand die nooit opgeeft, of ik wil in ieder geval zo iemand zijn en die uitdrukking heet, *ligeved og næsten, slår ingen mand af hesten*, dus letterlijk staat er ‘dichtbij en bijna slaat niemand van zijn paard’ en dat betekent volgens mij dat ook al bereik je niet in één keer je doel, je moet de moed niet opgeven en gewoon doorgaan.” **Heb je ook Nederlandse woorden en uitdrukkingen die je mooi vindt?** “Ja, de eerste die ik wil noemen, komt van mijn zoon. Hij speelt vaak met Lego en hij had een periode waarin hij vaak zei ‘zo kan het ook’. Dan had hij wat gemaakt, waarna hij er wat anders van maakte en dan zei hij, ‘zo kan het ook’. Daar houd ik wel van, het is ook heel optimistisch. Verder houd ik van uitdrukkingen die iets met het land te maken hebben, met iets typisch Nederlands. Zoals bijvoorbeeld fietsen en dan heb je die uitdrukking *Ah, op die fiets!*, dat vind ik een leuke uitdrukking. *Om de haverklap*, wat dan betekent ‘telkens weer’, vind ik ook leuk. En dan heb je een woord zoals *meevallen*. Dat is moeilijk om te vertalen. Stefan heeft ‘het valt mee’ een keer vertaald met ‘det er ikke så slemt som det ser ud til at være’, maar kijk maar hoe lang dat is. Je kunt het niet vertalen met iets als ‘det falder med’. ‘Polderen’ en ‘Poldermodel’ hebben we het al over gehad, maar dat vind ik ook interessant. Toen ik vanochtend de *Sp!ts* las kwam ik ook nog een uitdrukking tegen die ik niet kende en die ik eigenlijk vanavond in een woordenboek moet opzoeken. Het was in een recensie van de film over Herman Brood en daar staat ‘natuurlijk gaat niet alles van een leien dakje’. Ik heb wel een idee wat het is, volgens mij betekent het iets als ‘det er ikke lutter lagkage’, dat het niet altijd even makkelijk gaat, maar ik weet het niet zeker.” **Ja, dat klopt inderdaad. Nu ben je echt ingeburgerd!** “Ah, dat is mooi! Dank jullie wel!

Een ander woord is ‘beleid’, dat heeft veel betekenissen en is daarom moeilijk om te vertalen. Het betekent zowel ‘politiek’ als ‘ledelse’ en nog meer dan dat en dat maakt het spannend. Soms heb je dan zo’n woord nodig in het Deens of in ieder geval kan het lastig zijn als je zo’n woord snel moet vertalen. Ook een zinnetje als ‘het zou kunnen’ vind ik interessant, dat kun je niet direct naar het Deens vertalen. Je kan zeggen ‘det kunne være’, maar niet ‘det skulle kunne være’. Het doet me wel een beetje denken aan het Deense woordje ‘mon’. Dat kan je soms met een constructie met ‘zou’ vertalen.”

“Ik ben alleen in Zweden geweest, niet in Noorwegen. Sorry Suze en Tanja!”

We wilden nu van taal naar literatuur gaan en je vragen welke drie boeken of schrijvers uit de Deense literatuur een student Scandinavistiek gelezen moet hebben.

“Deze vraag wilde ik eigenlijk een beetje aanpassen. Zodra ik aan een antwoord hierop begin, ben ik in feite bezig met het maken van een canon en bovendien kan ik eigenlijk niet een boek noemen dat niet op mijn literatuurlijst voor Deense letterkunde staat, dat zou vreemd zijn. Daarom zou ik de vraag iets subjectiever willen maken door boeken te kiezen die voor mij belangrijk zijn. Dit heb ik ook voorbereid, want het doet me denken aan een citaat van Paul la Cour, hij heeft namelijk een artikel geschreven over het lezen van boeken en hij zegt daarin: *At læse en bog er dog egentlig en mærkelig sammensat handling. Den rigtige læser læser altid to bøger på en gang. Den ene den med tryksværte på, den anden ham selv og hans eget liv*. Het is een citaat uit het essay *Om klarhed og dunkelhed* uit 1954. Terwijl je leest, lees je dus eigenlijk twee boeken. Je leest het gedrukte boek en je leest jezelf en je eigen leven. Dat vind ik heel, heel mooi en met dat in mijn achterhoofd kan ik dus de boeken noemen die ik op die manier lees. Allereerst Steen Steensen Blicher (1782-1848), ik vind hem heel modern. Ik

zei net dat ik optimistisch ben en dat zijn zijn novelles juist niet, maar dat biedt dan een beetje tegenwicht. Dus ik zou een novelle van Steen Steensen Blicher, *Hosekræmmeren* bijvoorbeeld noemen. Ook een boek als *Radiator* (1997) van Jan Sonnergaard spreekt me aan, dat is dan een heel modern boek. Vreemd genoeg is dat boek ook een beetje negatief, maar dat biedt dan ook weer tegenwicht. Ik denk dat het boek is bedoeld als een soort waarschuwing, je moet je netjes gedragen, anders gaat het mis. En dan heb ik nog een boek *Fodboldenglen* (1979) van Hans-Jørgen Nielsen. Dat boek hoort een beetje tot de jaren '70-'80, er zit veel politiek in. Er wordt kritiek geleverd op linkse intellectuelen, zij zijn te links en te ideologisch en daardoor niet realistisch genoeg. Vaak denken ze ook, volgens het boek, alles beter te weten. Op de een of andere manier sprak dat boek me aan, misschien ook omdat het een waarschuwing was. Het gaat ook over relatieproblemen, maar dat was niet het belangrijkste toen ik dit boek voor het eerst las. Soms staat dit boek ook op mijn lijst en soms niet, want ik kan niet altijd alleen maar boeken kiezen die ik zelf leuk vind. Maar nu had ik dus de kans iets persoonlijks te zeggen over boeken."

Om weer even terug te gaan naar de geografie, willen we je de volgende stelling voorleggen: Kopenhagen of Amsterdam?

"Amsterdam. Ik voel me hier meer thuis, ik woon er dan wel niet, maar voel me er toch meer thuis. En ook al ken ik de stad helemaal niet zo goed. Het caféleven bijvoorbeeld vind ik in Amsterdam prettiger. In Kopenhagen gaan mensen naar een café en dan moeten ze gezien worden, de cafés zijn dan ook trendy ingericht met veel glas en staal. In Amsterdam is het allemaal wat natuurlijker en ga je ook meer naar een café om gezellig met vrienden samen te zijn." **En als we Kopenhagen tegenover je plaats van herkomst Herfølge zetten?** "Herfølge forever! Daar ben ik geboren en opgegroeid. Ik heb wel tien jaar in Kopenhagen gewoond." **En in Nederland, Amsterdam of Groningen?** "Die vraag is moeilijk te beantwoorden, maar laat ik het zo zeggen, als ik in Amsterdam ben, is het Amsterdam, als ik in Groningen

De kerk van Herfølge –
Foto: Lars Zwemmer

ben, is het Groningen. Ik vind het allebei leuk. Ik heb er wel een beetje spijt van dat ik Amsterdam niet zo goed ken. Ik heb het idee dat ik Amsterdam ook beter zou moeten kennen, maar dat neemt niet weg dat ik het een leuke stad vind. Ik vind het er prettig en er is echt van alles in deze stad. Het is natuurlijk een grote stad met veel mensen en daar houd ik ook van. Als ik dan naar het station loop, is het er propvol, in de trein ook en dan vind ik het leuk om daarin te duiken en te verdwijnen. Twee en een half uur later stap ik dan uit de trein in Groningen, waar het dan rustig is en dat vind ik dan ook weer fijn."

"Herfølge forever! "

We wilden je ook vragen om behalve naar de steden ook naar de universiteiten te kijken, welke heeft je voorkeur? De UvA of Københavns Universitet Amager (KUA)?

"In eerste instantie dacht ik hier, waar is de RUG?" **Ja, je hebt gelijk, die hoort er ook bij.** "Als ik aan de gebouwen denk, dan is het KUA. Nu dan, niet vroeger, niet die oude betonnen gebouwen. Ik weet niet hoe het er nu is om te studeren, maar de sfeer is er toch goed." **En dan UvA of RUG?** Ja, die vraag vreesde ik eigenlijk wel. Maar ik moet zeggen dat de UvA, zoals de hele stad, wat chaotischer is, wat echter ook charmant kan zijn of hoe ik dit nou moet uitdrukken. Je hoort ook vaak dat de studenten in Amsterdam kritischer zijn. Ik weet niet of dat zo is, ook al heb ik ervaring op beide

universiteiten. Maar misschien is het wel zo dat studenten hier sneller hun mening geven en kritiek uiten. Dat heeft misschien ook met de algemene mentaliteit te maken. Maar een mening en kritiek kan natuurlijk zowel positief en negatief zijn en als je iets goed doet, hoor je dat ook. **Je houdt van voetbal, maar voor welke club juich je het hardst, FC Groningen of Herfølge BK?**

“Dat is moeilijk. Ik ben nog niet in ‘de Groene Kathedraal’ geweest, zoals ze het nieuwe stadion in Groningen noemen, dat is ook altijd uitverkocht. Ik ben wel een paar keer naar het oude Oosterpark Stadion geweest. Dat was een belevens. Herfølge is natuurlijk een veel kleinere club, maar als ik de kans krijg wanneer ik thuis ben, ga ik daar ook graag naar een wedstrijd. Dat vind ik leuk. En bovendien is Herfølge BK in 2000 kampioen van Denemarken geworden, ondanks dat ze een kleine club zijn met weinig geld, aanzienlijk minder dan topclubs en ook minder dan FC Groningen, hoewel dat ook een relatief kleine club is met minder geld dan de Nederlandse top. Toch hadden ook zij een goed jaar afgelopen seizoen. Ik moet ook zeggen dat ik de trainer van Groningen, Ron Jans een heel sympathieke man vind. Altijd positief en vrolijk. Een geëngageerd man, die echter ook sportief is, want hij geeft het ook toe als Groningen terecht verloren heeft. Hij houdt trouwens ook van muziek. Dat maakt hem ook sympathiek, misschien zou ik een keer koffie met hem moeten drinken!” **Ja, of bier, maar wat moet het dan zijn? Carlsberg of Tuborg?** “Het liefst eigenlijk een bier uit Groningen. Ik vind het leuk om lokale biertjes te proberen. Soms kan je wel Carlsberg kopen in Groningen, maar dat doe ik dan eigenlijk nooit. Nu ben ik hier en dan wil ik ook Nederlands bier drinken.” **En welke van die twee drink je als je in Denemarken bent?** “Ook eigenlijk geen van tweeën, ik heb liever iets anders, als het kan tenminste. Er is nu ook een trend dat mensen steeds meer ander bier uit lokale brouwerijen drinken.”

Nog een ander paar tussen Nederland en Denemarken: de euro of de kroon?

“De euro. Is dat verrassend? Ik heb daar twee keer voor mogen stemmen. De eerste keer heb ik ‘nee’ gestemd, maar dat ging eigenlijk over de Europese Unie. De euro was daar wel een onderdeel van het pakket. De uitslag was toen ook ‘nee’ en toen kwamen er vier uitzonderingen en daar was de euro één van. Later was er toen weer een referendum, waarbij ik ‘ja’ gestemd heb, hoewel de uitslag ‘nee’ bleef.”

Had het feit dat je de tweede keer ‘ja’ stemde ermee te maken dat je toen in Nederland woonde? Dat is een goede vraag. Ik denk het wel ja. Hoewel het niet uitsluit dat ik anders ook van mening was veranderd, maar ik kan me niet voorstellen dat het niet heeft meegespeeld. Ik vind dat de euro een voordeel is. Overigens had ik wel wat uit te leggen, toen ik de tweede keer ‘ja’ had gestemd. Ik wil niet zeggen dat het me vrienden heeft gekost, maar er werden wel opmerkingen over gemaakt en ik heb me wel moeten verdedigen.”

Tot slot willen we nog even terugkeren naar de universiteit en naar je werkzaamheden. Allereerst willen we weten wat je ervan vindt om je kamer met Harry te delen?

“Dat vind ik leuk en gezellig. Ik vraag hem vaak over theoretische, taalkundige dingen, hij vraagt mij ook wel ‘s dingen over taalkunde, vaak gaat het dan over de uitspraak van een woord, dan wil hij het fonetische weergeven van een uitspraak in een boek vergelijken met mijn uitspraak van een bepaald woord. We spreken ook Deens met elkaar.” **Hoe is zijn Deens?** “Fantastisch! Hij spreekt goed Deens. Hij luistert heel goed, hij kan goed horen hoe je een woord uitspreekt. Het is dus leuk en we kunnen hier goed samen zitten.” **Wat doe je nog meer behalve je werk hier aan de UvA?** “Ik ben voorzitter van de Scandinavische Vereniging in Groningen. In die functie ben ik bezig geweest met het laten maken van een portret van oud-professor Amy van Marken. Dat was leuk en spannend. We organiseren ook lezingen en verder word ik ook zelf gevraagd om lezingen te houden en word ik door uitgeverijen benaderd om boeken te lezen en hen daarover een advies te geven. Ik ben ook verbonden aan de onderzoeksschool Georg Brandes Skolen in Kopenhagen. Verder neem ik deel aan congressen en volgende week ga ik bijvoorbeeld naar Kopenhagen voor een boekenbeurs.” **Je bent toch ook nog actief bij een uitgeverij?** “Ja, dat is waar, ik zit in de redactie van uitgeverij Wilde Aardbeien en wij geven goede Scandinavische literatuur uit. We geven boeken uit die niet uitgegeven willen worden door de andere grote uitgeverijen.” **Een voorbeeld daarvan is de novellebundel Rester van**

Helle Helle en volgende jaar komt *Rødby-Puttgarden* van haar uit bij een andere uitgeverij. Is dat ook jullie bedoeling of vinden jullie dat jammer? “Nee, daar hebben we niets op tegen. Het is niet zo dat we zeggen, wij waren de eerste, dus wij willen die boeken blijven uitgeven. We vinden het prima als het wordt opgepikt door een ander, we willen de kennis ook vergroten. We zijn wel een beetje idealisten, maar ook realisten. We verdienen er ook niets aan, nog niet. We kunnen ook niet zonder subsidies.” **En dan ben je nog actief voor Nordom. In elk blad ben jij ook vertegenwoordigd met een artikel en je stuurt ons vaak interessante tips en links via de mail. Dat is ook een van de redenen dat we dit interview met je wilden houden, als blijk van dank.** “Ik vind Nordom een goed initiatief en jullie doen veel. Zo’n initiatief moet je dan ondersteunen. Ik zou ook graag meer willen doen en bijvoorbeeld ook meer bij de filmavonden aanwezig zijn, maar dat gaat niet en dat heeft te maken met de lange reistijd, maar ik probeer zo veel mogelijk te doen. Ik vind dat jullie het goed doen en het is ook kwaliteit.”
Heel hartelijk bedankt voor dit interview!
Graag gedaan, en bedankt voor de Zweedse ‘gifflar’!

Komende activiteiten

Dit semester:

13 december: laatste filmavond van dit jaar ‘Tomten är far till alla barnen’

15 december: Nordoms Jul(e)bord

In de planning voor het komende semester:

Maandelijkse filmavonden

Martin Beck- maand

Beroependag

Songfestival

Kubb-kampioenschappen

Midzomerpicknick

Voor meer informatie over onze activiteiten, kijk op www.nordom.nl

EMBASSY OF SWEDEN

Aansteken van de lichtjes in de Zweedse kerstboom

13 december 2006, 17.00
Lange Voorhout, Den Haag

Op woensdag 13 december om 17.00 uur zullen de lichtjes in de Zweedse kerstboom aangestoken worden. De den is beschikbaar gesteld door het Zweedse bedrijf Södra.

De Zweedse ambassade en Buurtschap 2005 nodigen u uit voor deze sfeervolle ceremonie in de buitenlucht, vóór Museum Escher in Het Paleis.

Sinds 1998 schenkt Zweden elk jaar een kerstboom aan de gemeente Den Haag. De lichtjes in de kerstboom worden traditiegetrouw op 13 december aangestoken, de dag waarop men in Zweden het Santa Lucia-feest viert. Lucia en haar gevolg zullen aanwezig zijn en enkele traditionele Lucia-liederen ten gehore brengen.

Het publiek kan bij de boom, onder het genot van bisschopswijn en warme chocolademelk, luisteren naar het Lucia-koor en genieten van de sfeer die het muziekkorps van Het Leger des Heils opwekt met hun kerstmelodieën.

Welkom!

- Met dank aan Södra.

meer informatie: Ambassade van Zweden
www.swedenabroad.com/denhaag

Afdeling Pers, Cultuur & Informatie
070 – 412 02 00

Thank you for the music

- ABBA

*I'm nothing special, in fact I'm a bit of a bore
If I tell a joke, you've probably heard it before
But I have a talent, a wonderful thing
cause everyone listens when I start to sing
I'm so grateful and proud
All I want is to sing it out loud*

*So I say
Thank you for the music, the songs I'm singing
Thanks for all the joy they're bringing
Who can live without it, I ask in all honesty
What would life be?
Without a song or a dance what are we?
So I say thank you for the music
For giving it to me*

*Mother says I was a dancer before I could walk
She says I began to sing long before I could talk
And I've often wondered, how did it all start?
Who found out that nothing can capture a heart
Like a melody can?
Well, whoever it was, I'm a fan*

*So I say
Thank you for the music, the songs I'm singing
Thanks for all the joy they're bringing
Who can live without it, I ask in all honesty
What would life be?
Without a song or a dance what are we?*

*So I say thank you for the music
For giving it to me*

*I've been so lucky, I am the girl with golden hair
I wanna sing it out to everybody
What a joy, what a life, what a chance!*

*So I say
Thank you for the music, the songs I'm singing
Thanks for all the joy they're bringing
Who can live without it, I ask in all honesty
What would life be?
Without a song or a dance what are we?
So I say thank you for the music
For giving it to me*

Colofon

Postadres:

Studievereniging Nordom
Universiteit van Amsterdam
Spuistraat 134, 6^e etage
1012 VB Amsterdam

Bestuur collegejaar 2006-2007:

Marieke Hazenberg (voorzitter – marieke@nordom.nl)
Melanie Augustinus (bestuurslid – melanie@nordom.nl)
Lisa van den Dool (bestuurslid – lisa@nordom.nl)
Diederik Masure (bestuurslid – diederik@nordom.nl)
Nicolette van Neer (webredacteur – nicollette@nordom.nl)
Marscha Rogmans (bestuurslid – marscha@nordom.nl)
Lars Zwemmer (penningmeester – lars@nordom.nl)

Nordom on-line:

homepage: www.nordom.nl
e-mail: info@nordom.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Uitgeverij de Arbeiderspers
Melanie Augustinus
Anders Bay
Lisa van den Dool
An Duits
Marieke Hazenberg
Jan de Kater
Diederik Masure
Nicolette van Neer
Jens Villy Pedersen
Steffen Baunbæk Pedersen

Sarah Plunkett
Marga van der Pol-Hendriks
Marscha Rogmans
Truuske Smits
Jeanne van Tol
Hans Westin
Jacobien Wientjes
Michal van Zelm
Daša Zidar
Zweedse Ambassade
Lars Zwemmer

Volgende uitgave:

Het volgende nummer komt waarschijnlijk in het voorjaar uit. We zijn blij met alle kopij. Stuur alles wat je kwijt wil naar de redactie, blad@nordom.nl, of desnoods via de gewone post naar het Nordom-adres (zie hierboven) of deponeer je bijdrage in het Nordom-postvakje op de 6^e verdieping in het P.C. Hoofthuis.

